

**VALSTS AMATPERSONU ZINĀŠANAS UN
IZPRATNE PAR KORUPCIJAS
NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS
JAUTĀJUMIEM**

**Valsts amatpersonu aptaujas
rezultāti. 2006.gads**

Pētījums sagatavots pēc Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pasūtījuma.

Pētījuma veicējs: Socioloģisko pētījumu institūts

Par faktu precizitāti atbild pētījuma autori.

Pētījuma autori pateicas visām intervētajām valsts amatpersonām par atsaucību un palīdzību pētījuma tapšanā, kā arī Valsts ieņēmumu dienesta Korupcijas novēršanas pārvaldei par palīdzību aptaujas izlases veidošanā un respondentu atlasē.

Autori:

ILZE KOROĻEVA

SIGITA SNIĶERE

RITMA RUNGULE

MĀRCIS TRAPENCIERIS

© Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, 2006

© Socioloģisko pētījumu institūts, 2006

Satura rādītājs

Pētījuma apraksts	6
Metodoloģija	6
Respondences raksturojums	9
Rezultāti	11
Korupcijas izplatības raksturojums	11
Korupcijas iemesli	15
Valsts amatpersonu zināšanas par korupcijas novēršanas jautājumiem	21
Pretkorupcijas pasākumi valsts un pašvaldību iestādēs	39
Valsts amatpersonu pieredze koruptīvās un interešu konflikta situācijās	47
Kopsavilkums un secinājumi	55
Pielikumi	58

Pielikumi

Pielikums nr.1 Valsts amatpersonu komentāri un viedokļi par korupcijas izplatību valstī

Pielikums nr.2 Valsts amatpersonu aptaujas instrumentārijs

Pielikums nr.3 Lauka darba atskaite

Lietotie saīsinājumi

CSDD	Ceļu satiksmes drošības direkcija
IKNL	likums “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”
Institūts	Socioloģisko pētījumu institūts
KNAB	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
LR	Latvijas Republika
NVO	nevalstiskās organizācijas
Pētījums	Pētījums par valsts amatpersonu zināšanām un izpratni korupcijas novēršanas jautājumos
VID	Valsts ieņēmumu dienests

Pētījuma apraksts

Pašlaik trūkst datu par specifiskas grupas – valsts amatpersonu – izpratni korupcijas un interešu konflikta novēršanas jautājumos un par viņu zināšanām, piemērojot likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” normas. Šādi dati būtu nepieciešami, lai:

- novērtētu korupcijas novēršanas aktivitāšu īstenošanu valstī kopumā un dažāda līmeņa institūcijās atsevišķi;
- izstrādātu plānu korupcijas novēršanas pasākumu kopumam un valsts amatpersonu izglītošanai šajos jautājumos.

Šī pētījuma mērķis ir sniegt pilnīgu un adekvātu priekšstatu par amatpersonu zināšanām un izpratni korupcijas novēršanas jautājumos, kā arī sniegt priekšlikumus situācijas uzlabošanai un informētības veicināšanai.

Lai sasniegtu pētījumā definēto mērķi, tika veikta kvantitatīva valsts amatpersonu aptauja, kopumā aptaujājot 1000 dažāda ranga amatpersonas.

METODOLOĢIJA

Reprezentatīva izlases veida valsts amatpersonu aptauja bija galvenā informācijas ieguves metode. Tās uzdevums – iegūt primāros kvantitatīvos datus par visiem pētījuma uzdevumā formulētajiem jautājumiem. Pētījuma datu drošu ticamību lielā mērā nosaka tas, ar cik augstu precizitāti iespējams attiecināt izlases rezultātus uz visu ģenerālo kopu un atsevišķajām pētījumā izdalītajām mērķa grupām. Lai nodrošinātu šo aspektu, īpaša nozīme tika pievērsta izlases aprēķiniem, veidam un realizācijai.

Mērķa grupa

Aptaujas ģenerālo kopumu veido visas valsts amatpersonas, kuras saskaņā ar IKNL aizpildījušas un iesniegušas valsts amatpersonu deklarācijas Valsts ieņēmumu dienestam. Izlases aprēķinam tika izmantota statistika par valsts amatpersonu iesniegto deklarāciju skaitu 2004. gadā. Kopējais ģenerālās kopas lielums $N=63115$

Izlases apjoms

Lai aprēķinātu pētījumā nepieciešamo izlases apjomu, tika ņemti vērā sekojoši apsvērumi:

- pētījuma uzdevumi (datu analīzes nepieciešamība nacionālā un reģionālā līmenī, analīze pēc atsevišķām amatpersonu kategorijām saskaņā ar IKNL 4.pantu),
- ģenerālā kopuma homogenitāte (vai heterogenitāte) attiecībā pret pētāmajiem lielumiem,

- pieļaujamās varbūtības (P) lielums, kurš nedrīkst būt zemāks par 0,95, lai garantētu pētījumā iegūto rezultātu reprezentivitāti un vispārināmību un
- nepieciešamā rezultāta precizitāte, t.i. pieļaujamā galējā reprezentācijas kļūda Δ , ne lielāka kā pieci procentpunkti.

Atbilstoši šiem kritērijiem, teorētiskās izlases apjoms (n) aprēķināts 1000¹.

Izlases procedūra

Izlases veidošanai tiks izmantota *stratificēta nejaušā gadījumu izlases metode*. Šī metode atšķirībā no vienkāršās nejaušās izlases nodrošina visu interesējošo valsts amatpersonu kategoriju adekvātu reprezentāciju izlasē, kā arī šīs izlases metodes gadījumā ir vieglāk īstenot visas valsts mēroga izlasi.

Pirmajā izlases veidošanas posmā pieejamā statistikas informācija par valsts amatpersonu skaitu tika sagrupēta atbilstīgi interesējošām valsts amatpersonu kategorijām, izveidojot astoņas stratas (amatpersonu kategoriju grupas):

1.strata – amatpersonas, kuru amats pēc IKNL 4.panta 1.daļas klasificēts atbilstoši 2.-5. amatpersonu kategorijai (Saeimas deputāti, ministri, valsts ministri, parlamentārie sekretāri, Valsts prezidenta kancelejas vadītājs un viņa vietnieks, Saeimas Kancelejas direktors un viņa vietnieks, valsts prezidenta padomnieki, ministru biroja vadītāji, padomnieki, konsultanti, palīgi);

2.strata – amatpersonas, kuru amats klasificēts atbilstoši 14.amatpersonu kategorijai (pašvaldību domes/ padomes priekšsēdētāji, vietnieki, pašvaldību izpilddirektori, viņu vietnieki);

3.strata – amatpersonas, kuru amats klasificēts atbilstoši 15.amatpersonu kategorijai (pašvaldību domes/ padomes deputāti);

4.strata – amatpersonas, kuru amats klasificēts atbilstoši 16.amatpersonu kategorijai (valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji, viņu vietnieki);

5.strata – amatpersonas, kuru amats klasificēts atbilstoši 17.amatpersonu kategorijai (vispārējā un specializētā valsts civildienesta ierēdņi);

$$D = \frac{1,96 \sqrt{d(1-d)}}{\sqrt{n}}$$

$$n = \frac{1,96^2 Nd(1-d)}{ND^2 + 1,96^2 d(1-d)}$$

kur, δ - mērķa grupas lielums ģenerālā kopā, N – ģenerālās kopas lielums, n – izlases lielums, Δ - absolūtā robežkļūda δ aprēķiniem

6.strata – amatpersonas, kuru amats klasificēts atbilstoši 21.amatpersonu kategorijai (tiesneši, prokurori, zvērināti notāri, zvērināti tiesu izpildītāji);

7.strata – amatpersonas, kuru amats klasificēts atbilstoši 22.amatpersonu kategorijai (Nacionālo bruņoto spēku profesionālā dienesta karavīri un militārie darbinieki);

8.strata – amatpersonas, kuru amats klasificēts atbilstoši 39.amatpersonu kategorijai jeb IKNL 4.panta 2.daļai (citas valsts amatpersonas).

Sekojoši tika aprēķināts nepieciešamo respondentu skaits katrā no stratām, kas būtu proporcionāls kopējam valsts amatpersonu skaitam pēc atsevišķām kategorijām.

Iegūtie izlases aprēķini atbilstoši darba uzdevumam tika koriģēti 5. un 8.stratā, ņemot vērā:

1. valsts amatpersonu lielo īpatsvaru, kuru amats klasificēts atbilstoši šīm kategorijām;
2. pasūtītāja prasību palielināt izlasi noteiktās valsts amatpersonu grupās (VID un ministriju darbinieki).

Izlases otrajā posmā konkrētu valsts amatpersonu atlasei tika izmantota Valsts amatpersonu deklarāciju datu bāze. Respondentu atlase katrā stratā tika realizēta pēc nejaušības principa un to veica datu bāzes turētāji – VID Korupcijas novēršanas pārvaldes speciālisti. Katrā no stratām tika iegūta informācija arī par rezerves adresātiem, plānojot nerespondenci 20% robežās. Par izlasē iekļautajām amatpersonām tika iegūta sekojoša informācija: vārds, uzvārds, amatpersonas kategorija, ieņemamais amats, darba vieta, darba vietas adrese, VID reģionālās iestādes nodaļa, kurā amatpersona ir uzskaitē.

Pētījuma instruments

Aptaujas veikšanai tika izstrādāta oriģināla daļēji standartizēta anketa. Anketā tika iekļauti sekojošu indikatoru mērījumi un tiem atbilstoši jautājumu bloki:

- 1) korupcijas izplatība un tās raksturojums,
- 2) amatpersonu izpratne par korupcijas un interešu konflikta būtību un izpausmēm,
- 3) korupcijas iemesli un pretkorupcijas pasākumi,
- 4) personiskā pieredze korupcijas novēršanā un interešu konflikta situācijā,
- 5) demogrāfiskie un statusa mērījumi.

Aptaujas metode

Kā aptaujas metode tika izmantota tieša (*face-to-face*) intervija. Salīdzinot ar citiem aptaujas veidiem (piemēram, pasta aptauju, vai telefonintervijām), tiešās intervijas, kas tiek veiktas respondenta darbavietā, nodrošina viszemāko nerespondences līmeni un zemāko nekvalitatīvi aizpildīto anketu skaitu, kas savukārt grantē augstāku pētījuma datu kvalitāti: ticamību un drošumu.

Veicot aptauju:

1. valsts amatpersonu deklarāciju datu bāzē atlasītās vienības (valsts amatpersonas) tika sagrupētas pēc iestādes, kurā tās strādā un noskaidrota viņu kontaktinformācija;
2. gadījumā, ja vienā iestādē bija paredzēts aptaujāt vairākas amatpersonas, tika sakontaktēts ar iestādes vadītāju telefoniski un, nosūtot faksa vēstuli, lai saņemtu piekrišanu atsevišķu iestādē strādājošo personu intervēšanai. Pārējos gadījumos tika sakontaktēts ar pašu izlasē iekļauto valsts amatpersonu, lai vienotos par vēlamo intervijas norises laiku.

Gadījumā, ja izlasē iekļautā amatpersona vairs ieņemamā amatā nestrādāja, tā tika aizstāta ar to personu, kura dotajā brīdī pilda atlasītās personas amata pienākumus.

Atsevišķās situācijās, kad nebija iespējams vienoties par aptaujai atlasītai personai pieņemamu intervijas laiku, respondentam tika nosūtīta/ atstāta aptaujas anketa pašai aizpildīšanai. Šādi izņēmumi tika pieļauti, aptaujājot dažus ministriju pārstāvjus.

RESPONDENCES RAKSTUROJUMS

Raksturojot izlasē iekļautās un aptaujātās amatpersonas pēc atsevišķiem sociāli demogrāfiskiem rādītājiem, jāsecina, ka amatpersonu vidū Latvijā tiek ievērots dzimumu līdztiesības princips. Vīriešu un sieviešu proporcija respondentu vidū ir vienāda. Ļoti plaša ir amatpersonu vecuma amplitūda: no 19 gadiem jaunākajam līdz 77 gadiem vecākajam. Vidējais vecums valsts amatos nodarbinātajiem ir 41,5 gadi. Lielākajai daļai amatpersonu (73%) ir augstākā izglītība, 7% - nepabeigta augstākā, bet 20 % ir vidējā vai vidējā speciālā izglītība.

Vairums amatpersonu pēc tautības ir latvieši un to dzimtā valoda ir latviešu valoda. Tikai 9% amatpersonu tā ir krievu vai cita valoda.

1. tabula. Respondentu sociāli demogrāfiskais raksturojums

	%
Respondentu sadalījums pēc dzimuma	
Vīrieši	49
Sievietes	51
Respondentu sadalījums pēc vecuma	
Vidējais vecums	41,5
Jaunākais	19
Vecākais	77
Respondentu sadalījums pēc izglītības līmeņa	
Augstākā (MA vai doktora grāds)	25
Augstākā (BA grāds)	48
Nepabeigta augstākā (vairāk nekā 2 gadi)	7
Vidējā profesionālā (speciālā)	15
Vidējā	5
Respondentu sadalījums pēc dzimtās valodas	
Latviešu	91
Krievu	8
Cita	1

Rezultāti

1. KORUPCIJAS IZPLATĪBAS RAKSTUROJUMS

Lai raksturotu korupcijas izplatību un kontekstu, respondenti tika lūgti nosaukt viņuprāt valstī svarīgākās ekonomiskās un sociālās problēmas. Vairāk kā puse aptaujāto amatpersonu atzinuši, ka pašlaik Latvijā ļoti svarīgas problēmas ir augstā inflācija un cenu pieaugums (68%), augstākā līmeņa vai politiskā korupcija (61%) un nabadzība (attiecīgi 60%). Nākošās svarīgās problēmas amatpersonu vērtējumā ir nelegālu ienākumu gūšana un ēnu ekonomika, ko par ļoti svarīgu jautājumu atzinuši 49% aptaujāto, bet par diezgan svarīgu – 43%. Šīs četras problēmas kopumā par ļoti svarīgām vai diezgan svarīgām uzskata vairāk kā 90% no aptaujātajām amatpersonām.

Otru grupu veido problēmas, ko par ļoti svarīgām un diezgan svarīgām atzinuši ap 70% aptaujāto amatpersonu. Šo problēmu grupā par svarīgāko atzīta sīkā jeb administratīvā korupcija (par ļoti svarīgu to uzskata 24% aptaujāto), pēc tam seko drošības, kriminālās situācijas un terorisma draudu problēmas (par ļoti svarīgām tās uzskata 22% aptaujāto), kā arī vides problēmas, ko par ļoti svarīgām atzinuši 19% aptaujāto.

Trešajā grupā var iedalīt problēmas, ko par ļoti svarīgām un diezgan svarīgām atzinusi apmēram puse no aptaujātajām amatpersonām. Pie šīs grupas pieder cilvēktiesību neievērošanas problēmas – tās par ļoti svarīgām atzinuši 15% no aptaujātajiem, bet tai pašā laikā 39% uzskata, ka tā ir ne pārāk svarīga problēma un 9% - ka šobrīd tā nav problēma.

2.tabula. Latvijas ekonomisko un sociālo problēmu vērtējums (% no visiem respondentiem)

	Ļoti svarīga problēma	Diezgan svarīga problēma	Ne pārāk svarīga problēma	Šobrīd tā nav problēma
Augstā inflācija, cenu pieaugums	68	29	3	-
Nabadzība	60	36	4	-
Vides problēmas	19	50	28	3
Cilvēktiesību neievērošana/pārkāpumi	15	37	39	9
Drošība, kriminālā situācija, terorisma draudi	22	48	27	3
Sīkā jeb administratīvā korupcija	24	47	26	3
Augstākā līmeņa vai politiskā korupcija	61	32	6	1
Nelegālo ienākumu gūšana, ēnu ekonomika	49	43	7	1

Kā Jūs raksturotu, cik svarīgas pašlaik Latvijā ir nosauktās ekonomiskās un sociālās problēmas?

Pēc aptaujāto amatpersonu atzinuma korupcija visvairāk ir ietekmējusi politisko eliti (ļoti lielā mērā un diezgan lielā mērā – 92%), pēc tam – privāto sektoru (ļoti lielā mērā un diezgan lielā mērā – 76%), trešajā vietā pēc korupcijas ietekmes ir publiskais sektors (ļoti lielā mērā

un diezgan lielā mērā – 64%). Atbildes liecina, ka visās minētajās jomās pēc vairāk kā puses aptaujāto atzinuma korupcijas ietekme ir ļoti liela un diezgan liela. Taču attiecībā uz politisko eliti vairākums (57%) korupcijas ietekmi vērtējuši kā ļoti lielu, bet attiecībā uz privāto un publisko sektoru korupcijas ietekmi lielākā daļa respondentu vērtējuši kā diezgan lielu – attiecīgi 52% un 48%.

3.tabula. Korupcijas ietekme uz dažādām sociālās dzīves sfērām (% no visiem respondentiem)

	Ļoti lielā mērā	Diezgan lielā mērā	Diezgan mazā mērā	Gandrīz nemaz vai nemaz
Biznesa vidi/ privāto sektoru	24	52	22	2
Politisko eliti	57	35	7	1
Publisko sfēru	16	48	33	3

Kuras no sfērām un cik lielā mērā ietekmē korupcija?

Salīdzinot dažādu kategoriju amatpersonu vērtējumu par korupcijas izpausmēm, redzams, ka amatpersonas korupcijas tendences vairāk saskata jomās, ar kurām pašu darbs ir mazāk saistīts. Piemēram, privātajā sektorā korupcijas ietekmi kā ļoti lielu un diezgan lielu vērtē 81% no ierēdņiem un 84% no bruņoto spēku pārstāvjiem, savukārt korupcijas ietekmei uz politisko eliti salīdzinoši mazāka daļa no valsts augstākajām amatpersonām ir devusi vērtējumu „ļoti lielā mērā” un „diezgan lielā mērā”, bet tieši valsts augstākās amatpersonas ir visciešāk saistītas ar politisko eliti.

4.tabula. Korupcijas ietekmes vērtējums „ļoti lielā mērā” un „diezgan lielā mērā” (% no amatpersonām dalījumā pēc amatpersonu kategoriju grupām)

	Privātais sektors	Politiskā elite	Publiskā sfēra
Augstākās valsts amatpersonas	69	75	68
Pašvaldību vadītāji	67	89	53
Pašvaldību deputāti	70	90	58
Valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji	78	99	56
Ierēdņi	81	97	68
Tiesu sistēmas pārstāvji (tiesneši, prokurori u.tml.)	78	97	72
Bruņoto spēku karavīri, militāristi	84	89	77
Citas valsts amatpersonas	73	92	64

Kuras no sfērām un cik lielā mērā ietekmē korupcija?

Aptaujātās amatpersonas tika lūgtas novērtēt, cik bieži (ļoti, diezgan, ne pārāk un reti) viņuprāt dažādās jomās tiek veikti koruptīvi darījumi. Respondentiem šādi bija jāizvērtē 14 jomas. Rezultāti rāda, ka sešas no tām var uzskatīt par korupcijai pakļautām, jo vairāk kā puse aptaujāto amatpersonu atzinusi, ka koruptīvi darījumi tajās notiek ļoti bieži vai diezgan bieži. Korupcijai vistuvākās sfēras pēc respondentu atzinuma ir nekustamā īpašuma lietu

kārtošana (77% atzinuši, ka koruptīvi darījumi notiek ļoti bieži vai diezgan bieži), pēc tam seko medicīnisko pakalpojumu sfēra (attiecīgi 68%), trešajā vietā ir dažādu atļauju un licenču izsniegšana (attiecīgi 65%). Tad seko trīs jomas, ko aptaujas dalībnieki pēc koruptīvo darījumu iespējām vērtē apmēram līdzīgi: tās ir ceļu policija (attiecīgi 60%), valsts un pašvaldību iepirkumu procedūras (attiecīgi 60%) un muitas darījumi (attiecīgi 59%).

Par korupcijai mazāk pakļautām var uzskatīt jomas, par kurām, lai arī ar nelielu pārsvaru, tomēr lielākā daļa respondentu atzinuši, ka koruptīvi darījumi notiek ne pārāk bieži, reti vai nekad. Šādas jomas ir lietu izskatīšana tiesā (61% atzinuši, ka koruptīvi darījumi notiek ne pārāk bieži vai reti), valsts policija (attiecīgi 63%), lietu kārtošana pašvaldībās (attiecīgi 66%). Koruptīviem darījumiem salīdzinoši nelabvēlīga ir arī izglītības joma un CSDD darbība saistībā ar autotransporta reģistrāciju un tehniskajām apskatēm (attiecīgi 78%). Vairākums respondentu atzinuši, ka ne pārāk bieži vai reti koruptīvi darījumi notiek darbā iekārtošanas iestādēs (attiecīgi 75%) un VID darbības jomā (attiecīgi 71%).

Par korupcijai nelabvēlīgām var uzskatīt jomas, par kurām vairāk kā 80% respondentu atzinuši, ka koruptīvi darījumi notiek ne pārāk bieži, reti vai nekad. No šāda viedokļa korupcijai visnelabvēlīgākā joma ir pases apmaiņa, uzturēšanās atļauju un izsaukumu kārtošana (93% atzinuši, ka koruptīvi darījumi notiek ne pārāk bieži un reti).

5.tabula. Koruptīvo darījumu biežums dažādās institucionālās jomās (% no visiem respondentiem)

	Ļoti bieži	Diezgan bieži	Ne pārāk bieži	Reti/ nekad	Mediāna
Nekustamā īpašuma lietu kārtošana	40	37	20	3	2
Medicīnisko pakalpojumu sfēra	23	45	28	4	2
Atļauju, licenču saņemšana	20	45	29	6	2
Izglītības jomā	3	19	56	22	3
Ceļu policija (CSN pārkāpumi, soda naudu iekasēšana, soda punktu piešķiršana)	17	43	35	5	2
Valsts policija	9	28	51	12	3
CSDD (autotransporta reģistrācija vai tehniskā apskate)	6	16	50	28	3
Pases apmaiņa vai iegūšana (uzturēšanās atļauju, izsaukumu kārtošana)	1	6	39	54	4
Muitas darījumi	16	43	33	8	2
VID (nodokļu administrēšana, deklarāciju iesniegšana, audīti)	6	23	43	28	3
Darbā iekārtošana valsts vai pašvaldību iestādēs	5	20	42	33	3
Lietu izskatīšana tiesā	9	30	42	19	3
Firmu, organizāciju piedalīšanās iepirkumos, lai iegūtu valsts vai pašvaldību pasūtījumus	17	42	31	10	2
Lietu kārtošana pašvaldībās	8	26	40	26	3

Kurās no sfērām un cik bieži Jūsaprāt tiek veikti koruptīvi darījumi?

Lai salīdzinātu dažādu jomu vērtējumu, var izmantot vidējo rādītāju – mediānu, kas daļa atbilžu sadalījumu uz pusēm. Ņemot vērā atbilžu skaitliskās vērtības „ļoti bieži”- 1, „diezgan bieži” – 2, „ne pārāk bieži” – 3, „reti/nekad”- 4, var noteikt mediānu – puse atbilžu ir augstāk par to – puse zemāk. Mediāna skaitliski raksturo iepriekš aprakstīto grupējumu: korupcijai pakļautajām jomām mediāna ir 2, tātad vismaz puse no respondentiem ir izvēlējušies atbildes „ļoti bieži” un „diezgan bieži”. Korupcijai mazāk pakļautām jomām mediāna ir 3, bet korupcijai nelabvēlīgajai pasu apmaiņai mediāna ir 4, tas nozīmē, ka vismaz puse no aptaujātajiem ir izvēlējušies atbildi „reti/nekad”.

Kopumā dažādu kategoriju amatpersonu vērtējums par korupcijas izpausmēm dažādās jomās bija līdzīgs, tomēr dažas grupas atsevišķām jomām devušas atšķirīgu vērtējumu. Salīdzināšanai tiks izmantota mediāna, un apskatītas tikai tās jomas, kurās dažādu kategoriju amatpersonu vērtējums ievērojami atšķiras.

6.tabula. Koruptīvo darījumu biežuma vidējais vērtējums (mediāna)

	Nekustamā īpašuma lietu kārtošana	Atļauju, licenču saņemšana	Valsts policija	Pases apmaiņa	Lietu izskatīšana tiesā	Piedalīšanās iepirkumos	Lietu kārtošana pašvaldībās
Augstākās valsts amatpersonas	2	2	2	3	2	2	2
Pašvaldību vadītāji	2	3	3	4	3	3	4
Pašvaldību deputāti	2	2	3	4	3	3	3
Iestāžu vadītāji	2	2	3	4	3	2	3
Ierēdņi	2	2	3	4	3	2	3
Tiesu sistēmas pārstāvji	2	2	2	4	3	2	3
Bruņoto spēku pārstāvji	1	2	3	3	2	2	2

Kurās no sfērām un cik bieži Jūsaprāt tiek veikti koruptīvi darījumi?

Nekustamo īpašumu lietu kārtošanā korupcijas iespējas biežāk saskata bruņoto spēku pārstāvji nekā citas amatpersonu kategorijas. Atļauju un licenču saņemšanā pašvaldību vadītāji korupcijas iespējas saskata retāk kā citas grupas. Valsts policijas darbībā koruptīvus darījumus biežāk saskata augstākās valsts amatpersonas un tiesu sistēmas pārstāvji. Pasu apmaiņu un lietu izskatīšanu tiesā salīdzinoši vairāk ar korupciju saista augstākās valsts amatpersonas un bruņoto spēku pārstāvji. Pašvaldību vadītāji un deputāti salīdzinoši mazāk nekā citas grupas korupciju saista ar valsts un pašvaldību iepirkumiem. Vispretrunīgāk vērtētā joma ir lietu kārtošana pašvaldībā: bruņoto spēku pārstāvji tur saskata visbiežākās korupcijas izpausmes, pēc tam seko valsts augstāko amatpersonu vērtējums, tad visas pārējās grupas, bet puse no pašvaldību vadītājiem uzskata, ka šai jomā koruptīvi darījumi notiek reti vai nekad. Redzams, ka vairākās jomās no citām grupām atšķiras valsts augstāko amatpersonu un bruņoto spēku pārstāvju dotais vērtējums. Iespējams tāpēc, ka abas šīs grupas dzīvo īpašā, no realitātes attālinātākā vidē.

2. KORUPCIJAS IEMESLI

Kā iespējamus iemeslus korupcijas pastāvēšanai publiskajā sektorā amatpersonas visbiežāk minējušas:

- vēlmi gūt personisko labumu;
- vēlmi dzīvot labāk;
- vāja tiesu vara un nesodāmības sajūta;
- valsts amatpersonu zemais atalgojums;
- augstākā līmeņa amatpersonu sliktais piemērs;
- politiskā iejaukšanās;
- valsts amatpersonu ētikas trūkums.

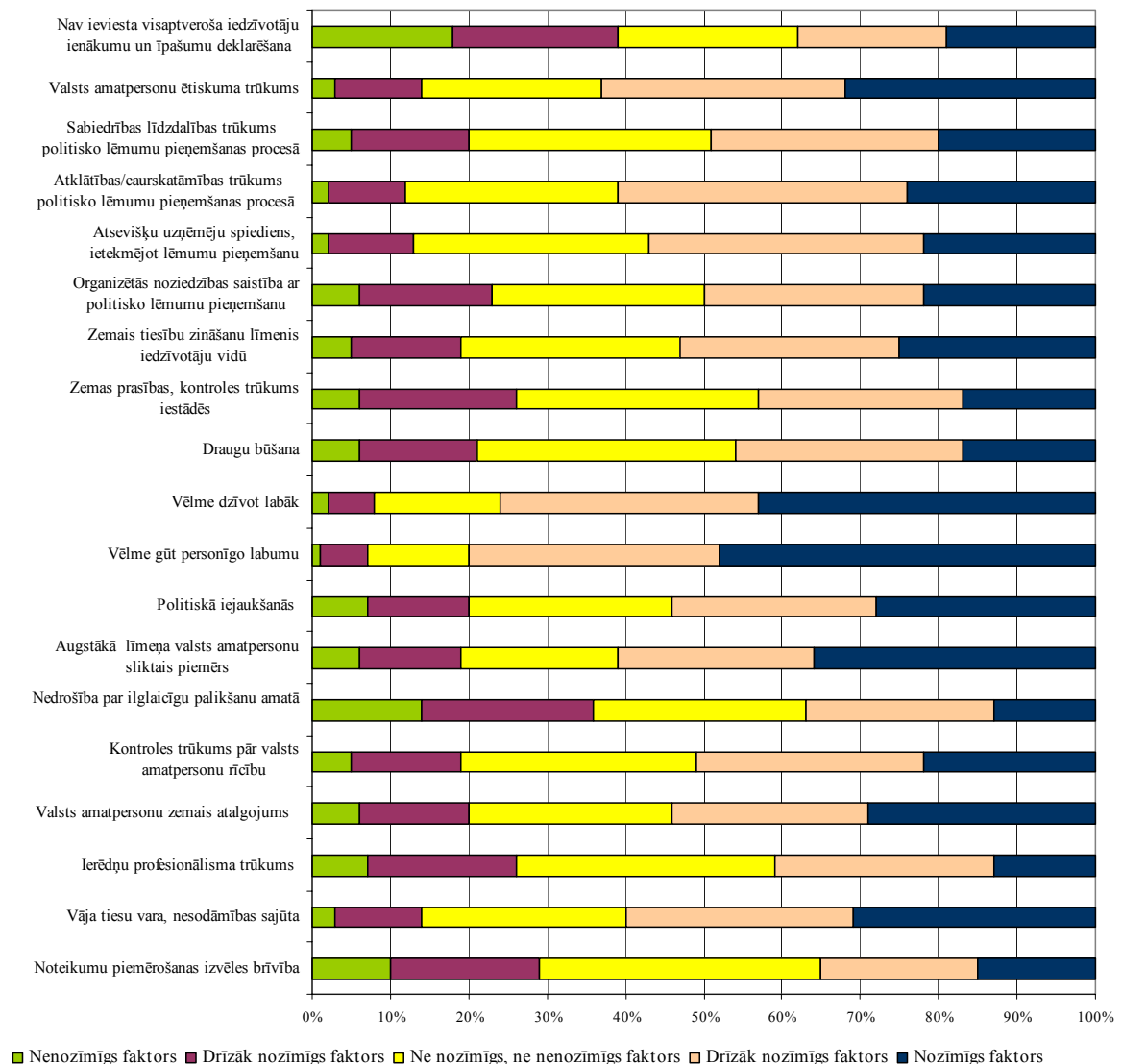
No visām aptaujātajām amatpersonām gandrīz puse (48%) uzskata, ka vēlme gūt personīgo labumu ir ļoti nozīmīgs iemesls korupcijas pastāvēšanai, savukārt aptuveni trešā daļa (32%) uzskata, ka tas ir nozīmīgs faktors. Tāpat 43% kā ļoti nozīmīgu faktoru minējuši vēlmi dzīvot labāk, bet 33% to raksturojuši kā nozīmīgu faktoru.

Salīdzinoši daudz ir tādu amatpersonu, kuri kā ļoti nozīmīgu faktoru norādījuši augstākā līmeņa valsts amatpersonu slikto piemēru (36%), bet ceturtdaļa (25%) to raksturojuši kā nozīmīgu faktoru.

Salīdzinoši retāk kā iespējamie iemesli korupcijas pastāvēšanai minēti organizētās noziedzības saistība ar politisko lēmumu pieņemšanu (28% norādījuši kā nozīmīgu faktoru, bet 22% - kā ļoti nozīmīgu), atsevišķu uzņēmēju spiedienu, ietekmējot lēmumu pieņemšanu (30% to raksturojuši kā ne nozīmīgu, ne nenozīmīgu faktoru, bet 35% to uzskata par nozīmīgu), un atklātības/ caurskatāmības trūkumu politisko lēmumu pieņemšanas procesā (37% - nozīmīgs faktors, 27% - ne nozīmīgs, ne nenozīmīgs).

Kā nenozīmīgāki iemesli nosaukti noteikumu piemērošanas izvēles brīvība, ierēdņu profesionalitātes trūkums, kontroles trūkums pār valsts amatpersonu rīcību, nedrošība par ilglaicīgu palikšanu amatā, zemais tiesību zināšanu līmenis iedzīvotāju vidū, sabiedrības līdzdalības trūkums politisko lēmumu pieņemšanas procesā un visaptverošas iedzīvotāju īpašumu deklarēšanas sistēmas neesamība.

1.grafiks. Iespējamie iemesli korupcijas pastāvēšanai publiskajā sektorā (% no aptaujātajiem)

Nolasīšu Jums sarakstu, kurā uzskaitīti vairāki iespējamie iemesli korupcijas pastāvēšanai publiskajā sektorā. Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā katrs no šiem faktoriem izraisa/ veicina korupciju Latvijā atbilstoši skalai no 1 līdz 5, kur "1" nozīmē "nenozīmīgs faktors, neietekmē korupciju", bet "5" nozīmē "ļoti nožīmīgs faktors, ļoti ietekmē korupciju".

Analizējot respondentu sniegtās atbildes pēc amatpersonu kategorijas, vērojams, ka tiesu sistēmas pārstāvji tiesu sistēmas vājumu un nesodāmības sajūtu uzskata par nenožīmīgāku faktoru korupcijas pastāvēšanai publiskajā sektorā, savukārt augstākā līmeņa valsts un pašvaldību amatpersonas salīdzinoši ar citiem par nenožīmīgāku faktoru uzskata kontroles trūkumu pār valsts amatpersonu rīcību, vēlmi gūt personisko labumu un vēlmi dzīvot labāk. Augstākā līmeņa valsts amatpersonas vēl noliedz organizētās noziedzības saistību ar politisko lēmumu pieņemšanu, uzskatot to par nenožīmīgu iemeslu. Sekojošā tabulā, izmantojot mediānu, apskatīti tie iespējamie iemesli korupcijas pastāvēšanai, kurus vērtējot dažādu kategoriju amatpersonu viedokļi ievērojami atšķiras.

7.tabula. Korupcijas pastāvēšanas iemeslu vidējais vērtējums (mediāna)

	Augstākā līmeņa amatpersonas	Pašvaldību vadītāji	Ierēdņi	Tiesu sistēmas amatpersonas	Citas amatpersonas	Vidēji
Noteikumu piemērošanas izvēles brīvība	3	3	3	3	3	3
Vāja tiesu vara, nesodāmības sajūta	4	5	4	3	5	5
Kontroles trūkums pār valsts amatpersonu rīcību	3	3	4	4	3	3
Nedrošība par ilglaicīgu palikšanu amatā	3	3	3	1	2	3
Augstākā līmeņa valsts amatpersonu sliktais piemērs	3	5	5	5	4	5
Politiskā iejaukšanās	4	5	3	5	5	5
Vēlme gūt personīgo labumu	4	4	5	5	5	5
Vēlme dzīvot labāk	4	4	5	5	5	5
Organizētās noziedzības saistība ar politisko lēmumu pieņemšanu	2	4	4	3	4	4
Valsts amatpersonu ētiskuma trūkums	4	5	4	5	3	5
Nav ieviesta visaptveroša iedzīvotāju ienākumu un īpašumu deklarēšana	4	4	5	5	3	3

Nolasīšu Jums sarakstu, kurā uzskaitīti vairāki iespējamie iemesli korupcijas pastāvēšanai publiskajā sektorā. Lūdzu, novērtējiet, cik lielā mērā katrs no šiem faktoriem izraisa/ veicina korupciju Latvijā atbilstoši skalai no 1 līdz 5, kur "1" nozīmē "nenozīmīgs faktors, neietekmē korupciju", bet "5" nozīmē "ļoti nozīmīgs faktors, ļoti ietekmē korupciju".

Vērtējot to, kā dažādas institūcijas sekmē korupcijas novēršanu Latvijā, visvairāk respondentu uzticību izteikuši KNAB – 73% uzskata, ka birojs veicina korupcijas novēršanu, no tiem 52% uzskata, ka drīzāk veicina, bet 21% - ka ļoti veicina. Kā otra visbiežāk nosauktā institūcija, kas veicina korupcijas novēršanu, ir masu mediji – 44% uzskata, ka mediji drīzāk veicina korupcijas novēršanu, savukārt 21% domā, ka ļoti veicina.

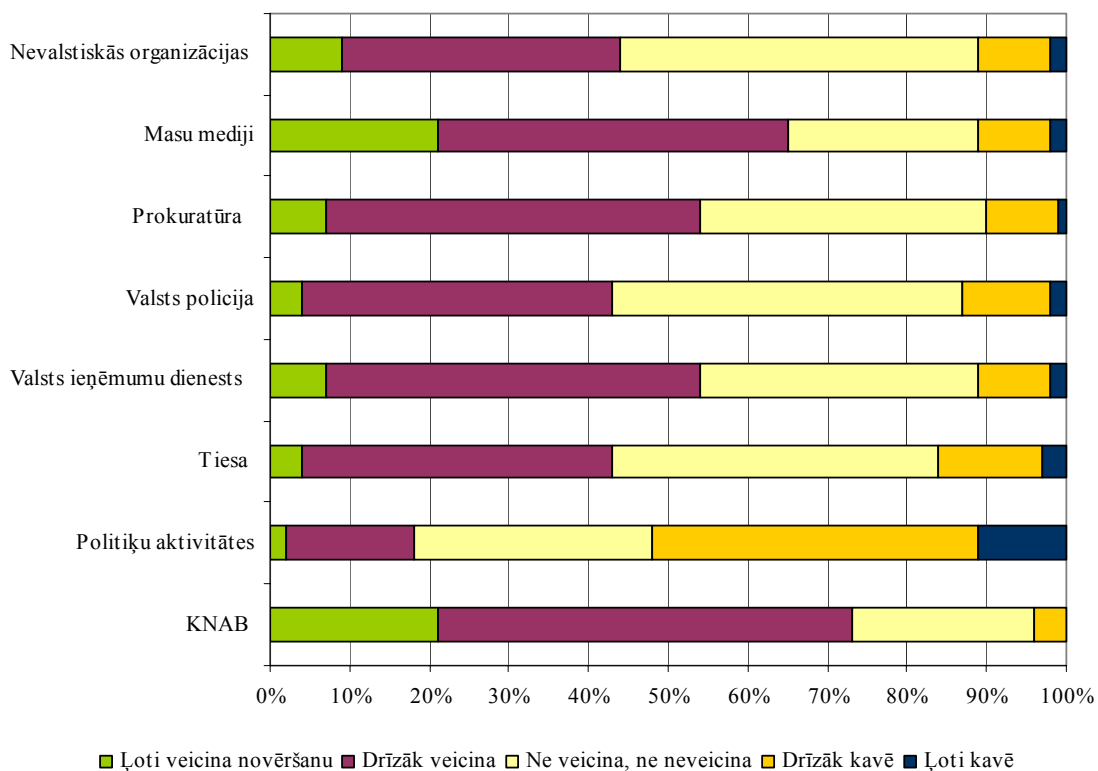
Amatpersonas līdzīgi vērtē Valsts ieņēmumu dienesta un prokuratūras darbību korupcijas novēršanas jomā – vairāk kā puse (54%) respondentu norādījuši, ka abas iestādes vai nu ļoti veicina vai drīzāk veicina korupcijas novēršanu.

Tāpat līdzīgi tiek vērtētas tiesas un valsts policijas aktivitātes korupcijas jomā – attiecīgi 41% un 44% norādījuši, ka šo iestāžu darbība ne veicina ne kavē korupcijas novēršanu valstī.

Salīdzinoši daudz ir to amatpersonu, kuriem trūkst konkrēta viedokļa par nevalstisko organizāciju darbību korupcijas novēršanas jomā – gandrīz puse (45%) aptaujāto amatpersonu uzskata, ka nevalstiskās organizācijas ne veicina, ne kavē korupcijas novēršanu.

Viskritiskāk tikušas vērtētas politiķu aktivitātes korupcijas novēršanas jomā – vairāk kā puse (52%) amatpersonu atzīmējuši, ka politiķi kavē vai drīzāk kavē korupcijas novēršanu valstī, bet gandrīz trešā daļa (30%) uzskata, ka politiķi neietekmē korupcijas novēršanu.

2.grafiks. Dažādu institūciju loma korupcijas novēršanas sekmēšanā (% no aptaujātajiem)

Lūdzu, novērtējiet, kā, Jūsaprāt, korupcijas novēršanu Latvijā ietekmē...

Ir vērojama statistiski nozīmīga atšķirība starp politiķu aktivitāšu vērtējumu korupcijas novēršanas jomā un amatpersonas kategoriju, kurai pieder respondents, – augstākā valsts un pašvaldību līmeņa amatpersonas, t.sk., pašvaldību deputāti, biežāk nekā citi norādījuši, ka politiķu aktivitātes veicina korupcijas novēršanu valstī. Visskeptiskāk politiķu aktivitātes vērtē tiesu sistēmas pārstāvji, valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji un amatpersonas, kuras pieder 39.amatpersonu kategorijai.

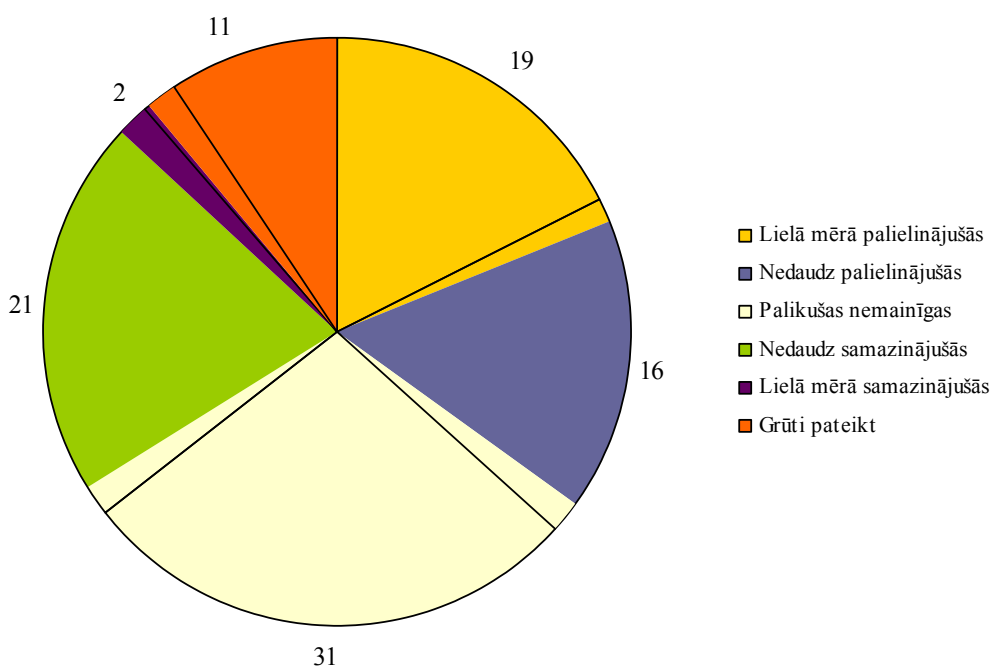
Tāpat pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības tiesas un nevalstisko organizāciju darbības vērtējumā korupcijas novēršanas jomā atkarībā no amatpersonu darbības reģiona – puse vai vairāk respondentu Vidzemē (53%) un Latgalē (50%) uzskata, ka tiesa veicina vai drīzāk veicina korupcijas novēršanu Latvijā, turpretim citos reģionos šādi domājošo respondentu īpatsvars svārstās no 34- 44%. Jāatzīmē, ka 23% no Rīgā aptaujātajām amatpersonām norādījušas, ka viņuprāt tiesas kavē vai drīzāk kavē korupcijas novēršanu valstī, kas salīdzinoši ar citiem reģioniem ir gandrīz divas reizes lielāks rādītājs.

Vērtējot nevalstisko organizāciju lomu korupcijas novēršanā Latvijā, Rīgas reģionā aptaujātās amatpersonas biežāk nekā citviet norādījušas, ka nevalstiskais sektors ļoti veicina vai drīzāk veicina korupcijas novēršanu valstī (56%). Salīdzinājumam: Kurzemē un Vidzemē šāds viedoklis ir 43% amatpersonu, bet Latgalē un Zemgalē – attiecīgi 38% un 35%. Jāatzīmē, ka Kurzemes reģionā aptaujātās amatpersonas gandrīz divreiz biežāk nekā citviet

aptaujātie atzīmējuši, ka nevalstiskās organizācijas drīzāk kavē vai ļoti kavē korupcijas novēršanu – šādu atbildi snieguši 19% no reģiona amatpersonām.

Vērtējot to, kā pēdējo četru gadu laikā mainījušās ar augstākā līmeņa korupciju saistītās problēmas valstī, gandrīz trešā daļa aptaujāto amatpersonu (31%) norādījušas, ka situācija palikusi nemainīga, turpretim 35% uzskata, ka problēmu kļuvis vairāk – 19% atzīmējuši, ka problēmas palielinājušās ļoti lielā mērā, bet 16% uzskata, ka nedaudz palielinājušās. Jānorāda, ka piektā daļa respondentu (21%) domā, ka korupcija augstākajā līmenī pēdējo gadu laikā ir samazinājusies.

3.grafiks. Augstākā līmeņa korupcijas attīstības tendences pēdējo četru gadu laikā amatpersonu vērtējumā (% no aptaujātajiem)

Kā Jūs vērtējat korupcijas attīstības tendences? Sakiet, lūdzu, kā, Jūsuprāt, pēdējo četru gadu laikā mainījušās ar augstākā līmeņa korupciju saistītās problēmas?

Vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības starp vērtējumu korupcijas attīstības tendencei un aptaujāto amatpersonu kategoriju. Valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji (43%), nacionālo bruņoto spēku karavīri un militārie darbinieki, kā arī pašvaldību deputāti ir starp tiem, kuri biežāk nekā citi norādījuši, ka korupcija pēdējo gadu laikā publiskajā sektorā ir pieaugusi, savukārt augstākā līmeņa valsts amatpersonas šādu vērtējumu sniegušas krietni retāk – 19 % no šīs grupas respondentiem uzskata, ka korupcija ir nedaudz vai lielā mērā palielinājusies. Tajā pat laikā aptuveni vienāds katrā no amatpersonu grupām pēc kategorijas ir to respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka korupcija valstī ir nedaudz vai lielā mērā samazinājusies. Skeptiskāk korupcijas izplatības mazināšanos vērtējuši valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji un civildienesta ierēdņi.

8.tabula. Augstākā līmeņa korupcijas attīstības tendences vērtējums pēdējo četru gadu laikā dalījumā pēc amatpersonu kategorijas (% no respondentiem pēc amatpersonu kategorijas)

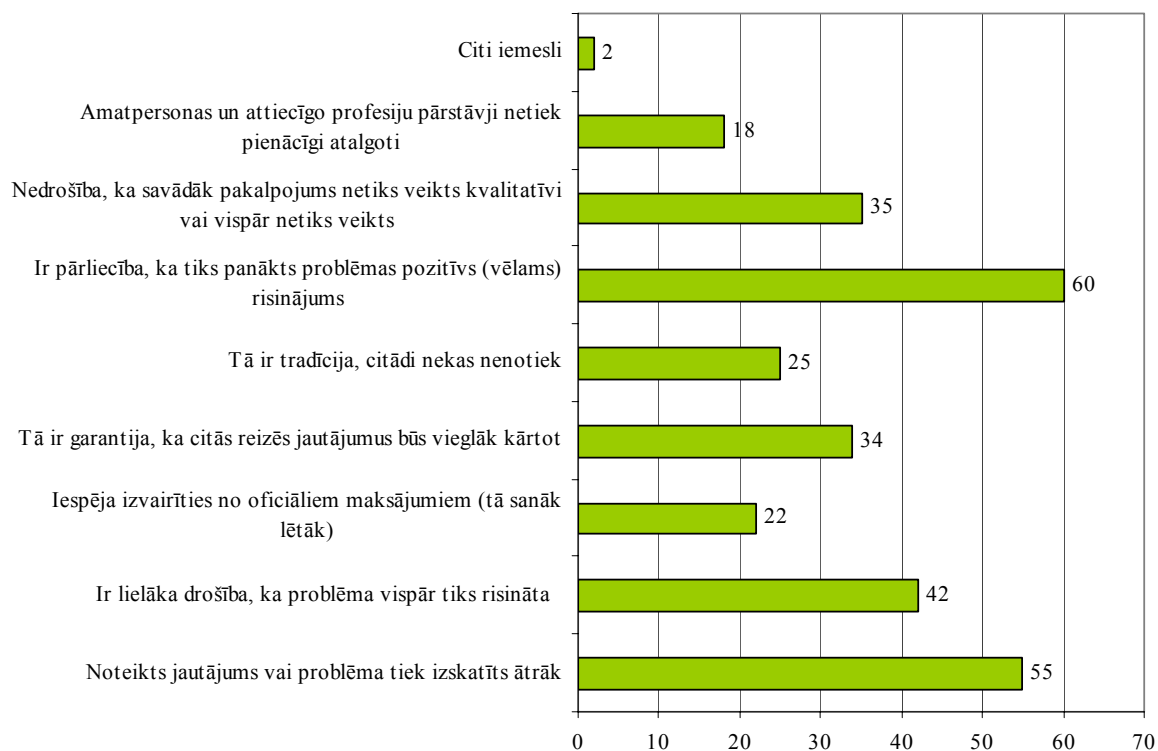
	Problēmas lielā mērā palielinājušās	Problēmas nedaudz palielinājušās	Problēmas palikušas nemainīgas	Problēmas nedaudz samazinājušās	Problēmas lielā mērā samazinājušās	Grūti pateikt
Augstākā līmeņa amatpersonas	9	10	27	33	13	8
Pašvaldību vadītāji	19	15	30	21	4	11
Pašvaldību deputāti	18	20	28	16	2	15
Pašvaldību iestāžu vadītāji	27	16	35	13	1	7
Ierēdņi	21	15	37	19	1	8
Tiesu sistēmas darbinieki	15	11	35	26	2	12
NBS karavīri un militārie darbinieki	21	19	22	22	2	14
Citas amatpersonas	19	15	28	26	1	11

Kā Jūs vērtējat korupcijas attīstības tendences? Sakiet, lūdzu, kā, Jūsaprāt, pēdējo četru gadu laikā mainījušās ar augstākā līmeņa korupciju saistītās problēmas?

Pastāv dažādi uzskati par to, kāpēc cilvēki piedāvā vai dod kukuļus valsts vai pašvaldību iestāžu amatpersonām. 60% no aptaujātajām amatpersonām uzskata, ka kukuļi tiek doti, jo ir pārlicība, ka tādējādi tiks panākts problēmas vēlams risinājums, savukārt 55% amatpersonu norādījuši, ka tādējādi problēma vai jautājums varētu tikt ātrāk izskatīts. Vēl kā biežāk minētie kukuļu došanas iemesli norādīti drošības garants, ka problēma vispār tiks risināta (42%) un nedrošības sajūta, ka savādāk pakalpojums netiks sniegts kvalitatīvi vai vispār netiks sniegts (35%). 34% amatpersonu uzskata, ka kukuļa došana varētu būt garantija, ka nākamajā reizē jautājumus būs vieglāk kārtot.

Jāatzīmē, ka visās amatpersonu kategoriju grupās, atskaitot nacionālo bruņoto spēku karavīrus un militāros darbiniekus, kā visbūtiskākais kukuļdošanas iemesls minēts sabiedrībā izplatītais viedoklis, ka tādējādi iespējams panākt problēmas vēlamo risinājumu un kā otrs iemesls norādīts, ka tādējādi noteiktais jautājums tiks izskatīts ātrāk.

4.grafiks. Iemesli, kādēļ amatpersonām tiek doti kukuļi (% no aptaujātajiem)

Kādi, Jūsaprāt, ir galvenie iemesli, kādēļ cilvēki izšķiras dot kukuli kādai amatpersonai?

3. VALSTS AMATPERSONU ZINĀŠANAS PAR KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS JAUTĀJUMIEM

Amatpersonas tika lūgtas novērtēt savas zināšanas un izpratni par korupciju un tās izpausmēm skalā no 1 līdz 10, kur '1' nozīmē 'nav nekādu zināšanu par korupciju', savukārt 10 – 'pilnībā zinu un izprotu, kas ir korupcija'. 6% respondentu nevarēja formulēt savu viedokli. Šīs vērtības analīzes gaitā tika aizstātas ar vidējo attiecīgās amatpersonu kategorijas grupas zināšanu līmeņa koeficientu, ko veido respondentu sniegtās atbildes anketas testa jautājumiem par koruptīvu darbību izpausmēm (skat. anketā B05. līdz B17. jautājumu)

9.tabula. Savu zināšanu un izpratnes par korupciju vērtējums (% no visiem respondentiem)

Nav nekādu zināšanu par korupciju	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Pilnībā zina un izprot, kas ir korupcija
%	1	-	2	4	11	15	21	25	12	10	

Lūdzu, novērtējiet savas zināšanas un izpratni par korupciju un tās izpausmēm atbilstīgi 10 punktu skalai, kur 1 nozīmē "nav nekādu zināšanu par korupciju" un 10 - "pilnībā zinu un izprotu, kas ir korupcija".

Vidējais (*mean – vidējais aritmētiskais*) respondentu zināšanu pašvērtējums ir 7,22 (95% CI (*konfidences intervāls*) 7,11-7,33), savukārt visbiežāk minētais vērtējums (*mode - moda*) ir 7 balles.

Visaugstāk savu zināšanu līmeni salīdzinājumā ar citām amatpersonu kategorijām vērtē tiesu sistēmas darbinieki (vidējais aritmētiskais 8,07), kam seko pašvaldību vadītāji (7,37), citas amatpersonas (7,31), ierēdņi (7,30) un augstākā līmeņa amatpersonas (7,25). Zemāk par vidējo līmeni salīdzinājumā ar citu kategoriju amatpersonām savas zināšanas novērtē pašvaldību deputāti (6,93), NBS karavīri un militārie darbinieki (6,86) un pašvaldību iestāžu vadītāji (6,79). Tāpat augstāku vērtējumu savām zināšanām devušas amatpersonas ar augstāku izglītības līmeni un lielāku darba stāžu. Detalizētu zināšanu pašvērtējumu skatīt tabulā zemāk.

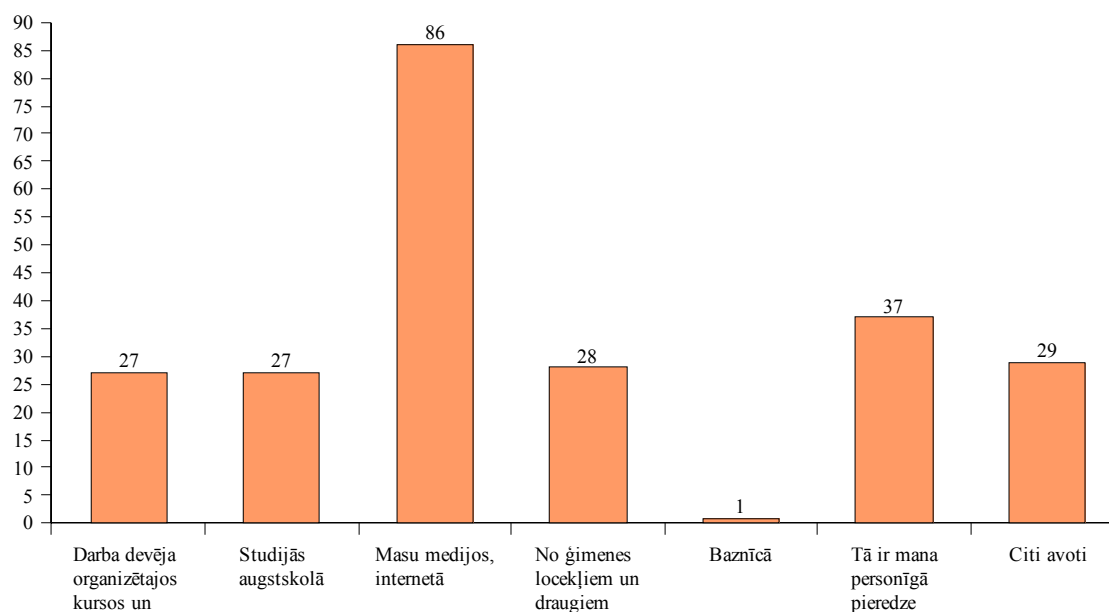
10. tabula. Zināšanu pašvērtējuma vidējās vērtības amatpersonu grupās

Amats/ kategorija	Vidējais aritmētiskais	95% konfidences intervāls	
		Zemākā robeža	Augstākā robeža
Tiesu sistēmas darbinieki	8,07	7,81	8,33
Pašvaldību vadītāji	7,37	7,04	7,70
Citas amatpersonas	7,31	7,01	7,61
Ierēdņi	7,30	7,05	7,55
Augstākā līmeņa amatpersonas	7,25	6,78	7,72
Vidēji	7,22	7,11	7,33
Pašvaldību deputāti	6,93	6,63	7,23
NBS karavīri un militārie darbinieki	6,86	6,56	7,15
Pašvaldību iestāžu vadītāji	6,79	6,49	7,10

Lūdzu, novērtējiet savas zināšanas un izpratni par korupciju un tās izpausmēm atbilstīgi 10 punktu skalai, kur 1 nozīmē "nav nekādu zināšanu par korupciju" un 10 - "pilnībā zinu un izprotu, kas ir korupcija".

Aptaujas dalībnieki tika lūgti norādīt galvenos avotus, no kuriem iegūtas zināšanas par korupciju. Galvenais informācijas avots ir masu mediji un internets – to atzinuši 86% aptaujāto amatpersonu. Otrajā vietā ir izglītība un apmācība: 27% zināšanas par korupciju ieguvuši augstskolā, tikpat daudz – kursus, tātad kopā 54% amatpersonu zināšanas ieguvuši izglītojoties. Trešajā vietā – paša pieredze (37%), pēc tam seko radu un draugu sniegtās zināšanas (28%). Kā citi avoti minēti tiesību dokumenti, likumi, semināri, ikdienas sarunas ar cilvēkiem. Pēc respondentu atbildēm spriežot, baznīcā nevar iegūt zināšanas par korupciju un tās izpausmēm. Tabulā zemāk atspoguļoti izmantotie informācijas avoti par korupciju dažādās amatpersonu kategoriju grupās.

5.grafiks. Zināšanu avoti par korupciju un tās izpausmēm (% no visiem respondentiem)

No kādiem avotiem Jūs esat ieguvis zināšanas par korupciju un tās izpausmēm?

11.tabula. Izmantotie informācijas avoti zināšanu gūšanai par korupciju un tās izpausmēm (%)

	Kursos un apmācībās	Studijās augstskolā	Masu medijos, internetā	No ģimenes locekļiem un draugiem	Personīgā pieredze
Augstākā līmeņa amatpersonas	18	27	77	23	41
Pašvaldību vadītāji	28	22	89	18	39
Pašvaldību deputāti	16	18	88	31	48
Pašvaldību iestāžu vadītāji	19	19	90	30	38
Ierēdņi	36	29	85	24	30
Tiesu sistēmas darbinieki	58	45	83	19	39
NBS karavīri un militārie darbinieki	10	21	85	43	33
Citas amatpersonas	33	38	88	30	29
Vidēji	27	27	86	28	37

No kādiem avotiem Jūs esat ieguvis zināšanas par korupciju un tās izpausmēm?

Novērojama cieša un statistiski nozīmīga sakarība ($p < 0,001$) starp respondentu zināšanu pašvērtējumu korupcijas novēršanas jautājumos un nosauktajiem informācijas avotiem – respondenti ar augstāku novērtēto zināšanu līmeni biežāk nekā citi zināšanas guvuši darba devēja organizētajosursos un studijās augstskolā, savukārt amatpersonas ar zemāku pašvērtēto zināšanu līmeni – no ģimenes locekļiem un draugiem.

Dažādu informācijas avotu izmantošana saistīta ar amatpersonu izglītības līmeni – 38% no amatpersonām ar maģistra vai doktora grādu zināšanas par korupciju guvuši kursos,

turpretim to kā informācijas ieguves avotu izmantojuši tikai 15 % no amatpersonām ar vidējo izglītību.

12.tabula. Izmantotie informācijas avoti zināšanu gūšanai par korupciju un tās izpausmēm (%)

	Kursos un apmācībās	Studijās augstskolā	Masu medijos, internetā	No ģimenes locekļiem un draugiem	Personīgā pieredze
Vidējais zināšanu līmenis >8 (tiesu sistēmas darbinieki)	58	45	83	19	39
Vidējais zināšanu līmenis >7 (pašvaldību vadītāji, citas amatpersonas, ierēdņi, augstākā līmeņa amatpersonas)	31	29	86	24	33
Vidējais zināšanu līmenis <7 (pašvaldību deputāti, NBS karavīri un militārie darbinieki, pašvaldību iestāžu vadītāji)	15	19	87	34	40
Vidēji	27	27	86	28	37

No kādiem avotiem Jūs esat ieguvis zināšanas par korupciju un tās izpausmēm?

Amatpersonas ar lielāku darba stāžu biežāk atsauca arī uz paša pieredzi kā informācijas gūšanas avotu. Informācijas avotu izmantošanas biežums atšķiras arī dažādu kategoriju amatpersonu vidū. Piemēram, tiesu sistēmas pārstāvji ievērojami vairāk kā citu kategoriju pārstāvji zināšanas guvušiursos (59%) un augstskolā (46%), nākošā grupa pēc šī avota izmantošanas īpatsvara ir ierēdņi (attiecīgi 36% un 30%). Ļoti maza daļa tādu, kas zināšanas guvušiursos (9%), ir starp bruņoto spēku pārstāvjiem, taču viņu vidū lielāks ir no radiem un draugiem iegūto zināšanu īpatsvars. Pieredzes lomu vairāk uzsvēruši pašvaldību deputāti.

Dažādiem cilvēkiem ir dažādi priekšstati par to, kas ir koruptīva rīcība. Aptaujas dalībniekiem tika piedāvāti 15 situāciju apraksti un lūgts novērtēt, vai šie gadījumi vienmēr ir saistāmi ar korupciju vai tikai dažreiz pie noteiktiem papildu nosacījumiem, vai tie nekad nav saistāmi ar koruptīvu rīcību. Lai noteiktu, kurš no vērtējumiem dominē, tika aprēķināta mediāna. Pamatojoties uz to, visas piedāvātās situācijas var dalīt 3 grupās: 1) situācijas, ko vairākums uzskata par vienmēr koruptīvām (mediāna=1); 2) situācijas, ko vairākums uzskata par dažreiz koruptīvām (mediāna=2) un 3) situācija, ko vairākums neuzskata par koruptīvu (mediāna=3).

Vislielākā daļa (76 – 75%) uzskata, ka vienmēr korupcija ir saistīta ar situācijām, kad amatpersona pieņem vai pieprasa neoficiālu maksājumu. Pēc tam seko dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana (par vienmēr koruptīvu to uzskata 66%), dažādu pasūtījumu sagādāšana saviem radniekiem (attiecīgi 61%), neoficiālas papildu samaksas pieprasīšana (attiecīgi 58%). Apmēram puse aptaujāto par vienmēr koruptīvu uzskata valsts mantas un ārvalstu kredītu izsaimniekošanu.

13.tabula. Dažādu situāciju saistība ar koruptīvu rīcību (% no visiem respondentiem)

	Vienmēr	Dažreiz	Nekad	Grūti pateikt	Mediāna
Neoficiālas papildu samaksas pieprasīšana par noteiktu jautājumu nokārtošanu	58	35	2	5	1
Situācija, kad amatpersona pieņem vai pieprasa neoficiālu maksājumu, lai pieļautu nelikumīgas darbības veikšanu	76	17	3	4	1
Situācija, kad amatpersona pieņem vai pieprasa neoficiālu maksājumu, lai nepiemērotu sodu par kādu pārkāpumu	75	17	3	5	1
Dažādu valsts un pašvaldību pasūtījumu sagādāšana saviem radniekiem, viņu uzņēmumiem	61	30	3	6	1
Situācija, kad tiek atbalstīti lēmumi, kas izdevīgi tikai noteiktām sociālajām grupām	25	57	6	11	2
Savu radnieku pieņemšana izdevīgos amatos valsts apmaksātā darbā	42	48	5	6	2
Savu draugu un paziņu pieņemšana izdevīgos amatos valsts apmaksātā darbā	30	57	6	6	2
Ārvalstu kredītu izsaimniekošana	52	27	6	14	1
Dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana savtīgos nolūkos	66	24	4	6	1
Valsts mantas (līdzekļu) izsaimniekošana	53	31	7	9	1
Amatpersona izmanto dienesta automašīnu un citu mantu personīgām vajadzībām	32	47	9	11	2
Jautājuma izskatīšanas novilcināšana	15	66	9	11	2
Situācija, kad viens privāts uzņēmums iegūst ļoti izdevīgu pasūtījumu no otra privāta uzņēmuma	14	40	31	15	2
Dažādu jautājumu kārtošana, izmantojot savus paziņas un draugus citās iestādēs	12	56	17	15	2
Situācija, kurā amatpersona pieņem no klienta ziedus, konfektes	8	36	37	19	3

Nolasīšu Jums vairāku gadījumu piemērus, kurus mēdz uzskatīt par koruptīvu rīcību. Lūdzu, novērtējiet, vai Jūsuprāt šie gadījumi vienmēr, dažreiz (pie noteiktiem papildu nosacījumiem) vai nekad nav saistāmi ar koruptīvu rīcību?

Vairākums aptaujāto amatpersonu par dažreiz koruptīvu rīcību uzskata savu radnieku un draugu pieņemšanu izdevīgos amatos, situācijas, kad tiek atbalstīti lēmumi, kas izdevīgi noteiktām grupām, dienesta automašīnas izmantošanu personīgām vajadzībām, jautājumu izskatīšanas novilcināšanu, dažādu jautājumu kārtošanu, izmantojot draugus un paziņas, kā arī situācijas, kad viens privāts uzņēmums iegūst izdevīgu pasūtījumu no otra privāta uzņēmuma.

Domās dalās par to, vai ziedu un konfekšu saņemšana no klienta ir saistīta ar koruptīvu rīcību: 36% uzskata, ka tā dažreiz var būt koruptīva rīcība, bet 37% atzīst, ka nav nekad. Šo situāciju amatpersonām arī bijis visgrūtāk novērtēt, jo piektā daļa (20%) snieguši atbildi 'grūti pateikt'. Tāpat amatpersonām sarežģīti bijis izvērtēt situāciju, kad viens uzņēmums iegūst izdevīgu pasūtījumu no otra uzņēmuma (17% atbilžu 'grūti pateikt'), „paziņu būšanu” – jautājumu kārtošana, izmantojot paziņas un draugus iestādēs (16%), ārvalstu kredītu izsaimniekošanu (16%), dienesta automašīnas vai citu mantu izmantošanu personīgām

vajadzībām (13%), jautājumu izskatīšanas novilcināšanu (13%), lobēšanu – situāciju, kad tiek atbalstīti lēmumi, kas izdevīgi noteiktām sociālām grupām (13%), valsts mantas vai līdzekļu izsaimniekošanu (11%). Citus gadījumus nav varējuši novērtēt mazāk kā 10% respondentu. Jāmin, ka salīdzinoši grūtāk par citām amatpersonu kategorijām vērtējumus sniegt ir bijis NBS karavīriem un militāriem darbiniekiem, ko iespējams skaidrot to, ka šīs kategorijas amatpersonām ir zemāks kopējais informētības līmenis par korupciju un tās būtību, mazāk saskarsmes ar iespējamām koruptīvām situācijām, kā arī atšķirīgi informācijas avoti zināšanu ieguvei (piemēram, biežāk kā informācijas avoti minēti masu mediji un ģimenes locekļi un draugi).

Salīdzinot dažādas amatpersonu kategorijas, redzams, ka daudzu situāciju vērtējums sakrīt, taču ir situācijas, kas tiek vērtētas atšķirīgi (14.tabula). Bruņoto spēku pārstāvju vairākums atzinuši, ka neoficiālas papildu samaksas pieprasīšana vai pasūtījumu sagādāšana saviem radniekiem dažreiz var būt koruptīva, nevis vienmēr, kā uzskata vairākums citu kategoriju pārstāvju. Ārvalstu kredītu izsaimniekošanu par dažreiz koruptīvu uzskata arī vairākums no valsts augstākajām amatpersonām un tiesu sistēmas pārstāvjiem, bet valsts mantas izsaimniekošanu par dažreiz koruptīvu uzskata tiesu sistēmas un bruņoto spēku pārstāvji. Privāto uzņēmumu savstarpējos darījumus par mazāk saistītiem ar korupciju uzskata lielāka daļa pašvaldību vadītāju un tiesu sistēmas pārstāvju nekā citu kategoriju amatpersonas. Attiecībā uz ziedu un konfekšu saņemšanu piesardzīgākas ir valsts augstākās amatpersonas un tiesu sistēmas pārstāvji.

14.tabula. Dažādu amatpersonu kategoriju atšķirīgi vērtētās situācijas (mediāna)

	Neoficiāla papildus samaksa	Pasūtījumu sagādāšana radniekiem	Ārvalstu kredītu izsaimniekošana	Valsts mantas izsaimniekošana	Privāta uzņēmuma izdevīgs pasūtījums otram uzņēmumam	Ziedu un konfekšu pieņemšana no klienta
Augstākās valsts amatpersonas	1	1	2	1	2	2
Pašvaldību vadītāji	1	1	1	1	3	3
Pašvaldību deputāti	1	1	1	1	2	3
Iestāžu vadītāji	1	1	1	1	2	3
Ierēdņi	1	1	1	1	2	3
Tiesu sistēmas pārstāvji	1	1	2	2	3	2
Bruņoto spēku pārstāvji	2	2	2	2	2	3

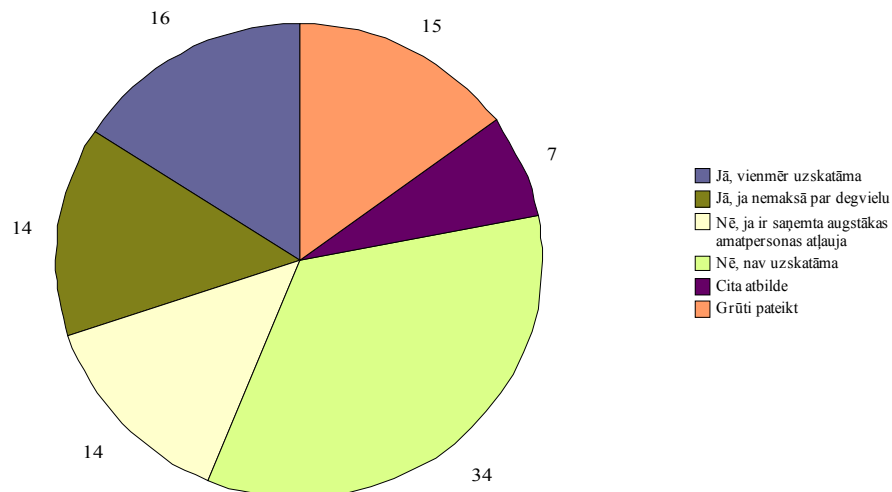
Nolasīšu Jums vairāku gadījumu piemērus, kurus mēdz uzskatīt par koruptīvu rīcību. Lūdzu, novērtējiet, vai Jūsuprāt šie gadījumi vienmēr, dažreiz (pie noteiktiem papildu nosacījumiem) vai nekad nav saistāmi ar koruptīvu rīcību?

Visai pretrunīgi vērtētas situācijas ir ārvalstu kredītu un valsts mantas izsaimniekošana. Piemēram, ārvalstu kredītu izsaimniekošanu Rīgā aptaujāto vairākums vērtē kā dažreiz koruptīvu, bet citos reģionos intervēto amatpersonu vairākums to vērtē kā vienmēr koruptīvu. Izsaimniekošanas vērtējums atšķiras gados jaunākiem cilvēkiem no citām vecuma grupām,

piemēram, ārvalstu kredītu un valsts mantas izsaimniekošanu kā dažreiz koruptīvu vērtē vairākums no respondentiem līdz 30 gadu vecumam, bet citās vecuma grupās vairākums to uzskata par vienmēr koruptīvu. Vīriešu vairākums par koruptīvu situāciju neuzskata to, kad viens privāts uzņēmums iegūst ļoti izdevīgu pasūtījumu no otra privāta uzņēmuma, bet vairākums sieviešu domā, ka šāda situācija dažreiz var būt koruptīva.

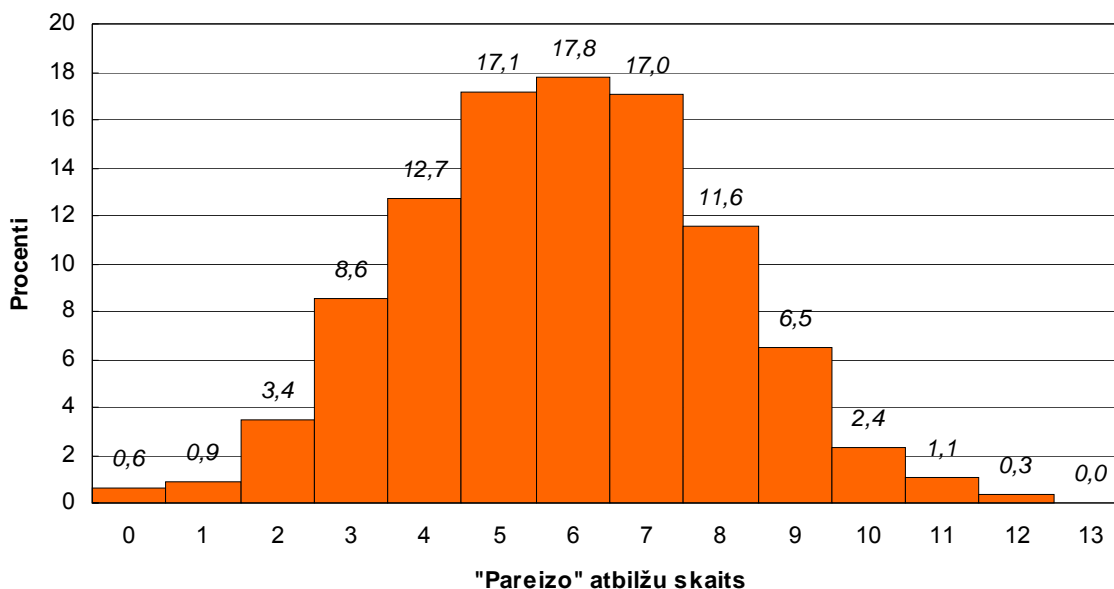
Kā redzējām, dienesta automašīnas un citu mantu izmantošanu personīgām vajadzībām vairākums vērtēja kā dažreiz koruptīvu. Aptaujā tika šī situācija konkretizēta uzdodot jautājumu: „Vai par korupciju uzskatāma situācija, kad valsts amatpersona izmanto dienesta automašīnu, lai dienesta pienākumu pildīšanas laikā iepirktos veikalā?” Kopumā 30% uzskata, ka tā ir korupcija, bet 48%, ka nav. Tie, kas bija izvēlējušies variantu „cita atbilde” komentāros norādīja, ka tas nav pārkāpums, ja iepērkas darba vajadzībām, ja iepērkas pa ceļam uz dabu, ja tas ir atrunāts līgumā. Viens respondents bija norādījis, ka, ja automašīnu vada šoferis, tad ir pārkāpums, ja amatpersona pati – tad nav, daudzi bija uzsvēruši to, ka vērtējums atkarīgs no apstākļiem.

6. grafiks. Atbildes uz jautājumu „Vai par korupciju uzskatāma situācija, kad valsts amatpersona izmanto dienesta automašīnu, lai dienesta pienākumu pildīšanas laikā iepirktos veikalā?” (% no visiem respondentiem)

Kā rādītājs, kas atspoguļo amatpersonu zināšanas par korupciju, kalpo dažādu likumā noteikto normu un koruptīvu situāciju tests. Anketā tika ietverti 13 jautājumi, kuros bija iekļautas gan viena „pareizā” atbilde, gan divas vai vairākas „nepareizās”. No aptaujātajām amatpersonām neviens nav atbildējis pareizi uz visiem 13 jautājumiem, visbiežāk respondenti pareizi atbildējuši uz pieciem, sešiem vai septiņiem jautājumiem. Atbilžu histogramma atspoguļota zemāk.

7.grafiks. Koruptīvu situāciju un tiesību normu testā iegūto 'pareizo' atbilžu īpatsvars (% no aptaujātajiem)

Balstoties uz šo sadalījumu tika izveidotas četras kategorijas – 1) 3 un mazāk pareizas atbildes – „vāji orientējas korupcijas jautājumos”, 2) 4 un 5 pareizas atbildes – „korupcijas jautājumos orientējas viduvēji”, 3) 6 un 7 pareizas atbildes – „korupcijas jautājumos orientējas gandrīz labi” un 4) 8 vairāk pareizas atbildes – „labi un ļoti labi orientējas korupcijas jautājumos”.

Visprecīzāk amatpersonas spējušas atbildēt uz jautājumu par publisko iepirkumu (79% pareizo atbilžu). Detalizētu pareizo atbilžu sadalījumu skatīt tabulā zemāk.

15. tabula. Pareizo atbilžu īpatsvars uz jautājumiem par korupciju (%)

Vai publiskā iepirkuma komisijas loceklis var piedalīties pretendenta piedāvājuma vērtēšanā, ja viens no piedāvājuma iesniedzējiem ir viņa brālīms piederošs uzņēmums?	79
Kurā brīdī persona iegūst valsts amatpersonas statusu?	66
Vai valsts amatpersona drīkst izdot administratīvo aktu attiecībā uz kaimiņos dzīvojošu personu?	66
Personas pienākums pēc stāšanās valsts amatpersonas amatā, ja tā vienlaikus ieņem amatu, kura savienošana ar amatpersonas amatu nav atļauta, ir:	64
Vai valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, ir aizliegts par šo pienākumu pildīšanu ņemt papildus maksu?	63
Vai valsts amatpersona var izmantot saviem personīgajiem mērķiem informāciju, kas tai pieejama saskaņā ar valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu?	61
Kurā normatīvajā aktā ir noteikti valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi?	60
Vai valsts amatpersonas darbība ir koruptīva, pieņemot dāvanā konfekšu kasti pateicībā par dokumentu noformēšanu ārpus rindas kārtības?	28
Vai pašvaldības administratīvās komisijas loceklis U.Kalniņš drīkst piedalīties administratīvā lēmuma pieņemšanā attiecībā uz sētnieku A.Rozenbergu, kurš par nelielu samaksu tīra U.Kalniņa privātmājas pagalmu (rakstiska vienošanās nav noslēgta)?	26

Vai iestādes vadītājam ir atļauts saņemt kredītu no bankas, ar kuru gadu iepriekš iestādes vārdā viņš ir slēdzis telpu iznomāšanas līgumu?	25
Valsts amatpersonām ārpus valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas ir atļauts pieņemt dāvanas	21
Vai amatpersonai ir atļauts intervijā vietējai avīzei reklamēt, ka tūrismam un atpūtai vislabāk izvēlēties kempingu “Alberts”?	18
Vai valsts amatpersonai ir atļauts tieši vai ar citu personu starpniecību prasīt, pieņemt ziedojumus vai jebkādā citā veidā piedalīties to vākšanā?	11

Atbilstoši iepriekš minētajai klasifikācijai pēc zināšanu līmeņa korupcijas jautājumos vislabāk orientējas tiesu sistēmas darbinieki un augstākā līmeņa amatpersonas, savukārt vāji – NBS karavīri un militārie darbinieki. Amatpersonām Rīgā, kā arī respondentiem ar augstāku izglītības līmeni ir pilnīgākas zināšanas par korupcijas jautājumiem.

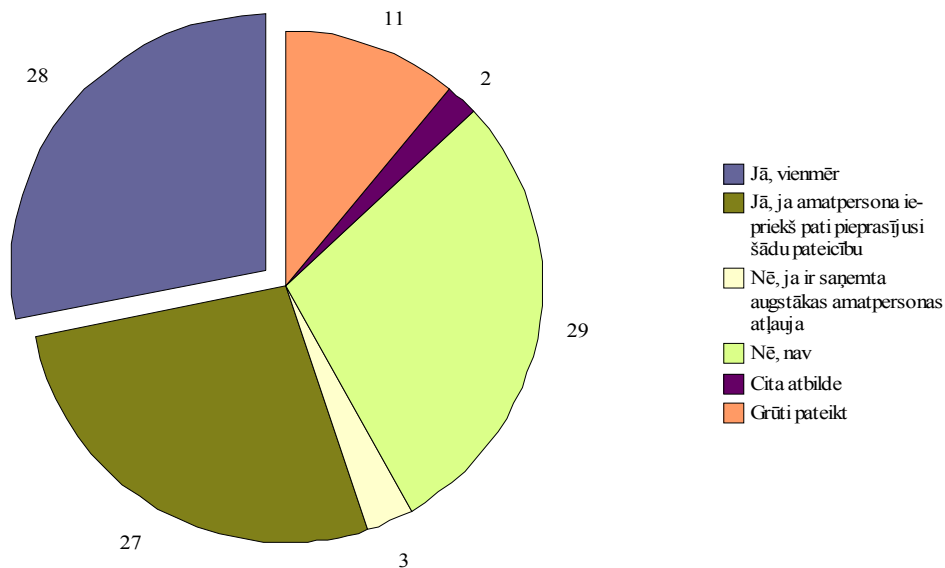
16.tabula. Aptaujāto valsts amatpersonu objektīvais zināšanu līmenis koruptīvu situāciju un tiesību normu jautājumos (% no attiecīgās grupas)

	Vāji orientējas korupcijas jautājumos	Korupcijas jautājumos orientējas viduvēji	Korupcijas jautājumos orientējas gandrīz labi	Labi/ ļoti labi orientējas korupcijas jautājumos
Augstākā līmeņa amatpersonas	9	20	41	30
Pašvaldību vadītāji	9	25	39	28
Pašvaldību deputāti	15	26	38	22
Pašvaldību iestāžu vadītāji	16	38	34	13
Ierēdņi	10	32	37	21
Tiesu sistēmas darbinieki	4	27	36	33
NBS karavīri un militārie darbinieki	32	38	19	11
Citas amatpersonas	11	26	39	24
Rīga	11	28	35	26
Vidzeme	17	28	32	23
Zemgale	10	24	42	23
Kurzeme	21	34	31	14
Latgale	9	40	33	18
Maģstra grāds	8	27	35	30
Bakalaura grāds un nepabeigta augstākā izglītība	11	33	34	22
Vidējā un vidējā profesionālā izglītība	29	23	37	11
Vidēji	13	30	35	22

Viens no amatpersonu zināšanu pārbaudes jautājumiem bija „Vai valsts amatpersonas darbība ir koruptīva, pieņemot dāvanā konfekšu kasti pateicībā par dokumentu noformēšanu ārpus rindas kārtības?” Pareizā atbilde šai gadījumā ir : „Jā, vienmēr”. Lai arī starpība ir tikai dažos procentos, nevar teikt, ka vairākums aptaujāto uz šo jautājumu ir atbildējuši pareizi. Pareizo atbildi izvēlējušies 28% no respondentiem. Ja salīdzina amatpersonu

kategoriju grupas, tad vairākums bruņoto spēku pārstāvju bija uz šo jautājumu pareizi atbildējuši.

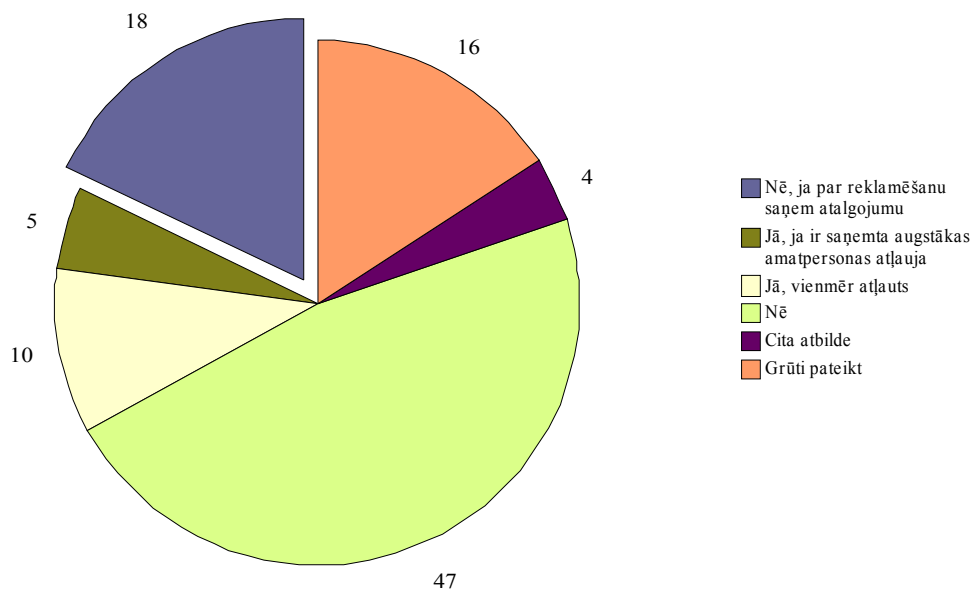
8. grafiks. Atbildes uz jautājumu, „Vai valsts amatpersonas darbība ir koruptīva, pieņemot dāvanā konfekšu kasti pateicībā par dokumentu noformēšanu ārpus rindas kārtības?” (% no visiem respondentiem)

Nākamajā jautājumā respondentiem tika piedāvāts izvērtēt, vai amatpersonai ir atļauts intervijā vietējai avīzei reklamēt kā labāku konkrētu kempingu. Nedaudz mazāk nekā puse respondentu atbildējuši, ka jautājumā aprakstītā amatpersonas rīcība nav pieļaujama. Vēl 18% aptaujāto pauda pārliecību, ka reklamēšana nav pieļaujama, ja par to tiek saņemts atalgojums, kas arī ir pareizā atbilde uz jautājumu. Visbeidzot 14% respondentu atbildēja, ka šāda amatpersonas rīcība ir pieļaujama.

Skatot pareizās atbildes izvēles sadalījumu amatpersonu kategoriju grupās, jāteic, ka biežāk, salīdzinot ar citām grupām, pareizu atbildi sniegušas augstākās valsts amatpersonas (attiecīgi 24%), pašvaldību vadītāji (attiecīgi 24%) un tiesu sistēmas pārstāvji (22%).

9.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Vai amatpersonai ir atļauts intervijā vietējai avīzei reklamēt, ka tūrismam un atpūtai vislabāk izvēlēties kempingu “Alberts”?” (% no visiem respondentiem)

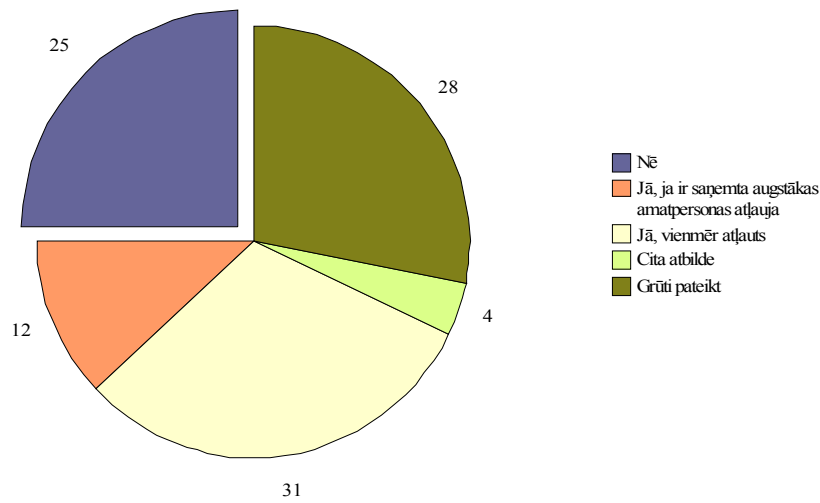

Jāatzīmē, ka ir vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības atbildēs uz šo jautājumu atkarībā no amatpersonas darba vietas reģiona. Piemēram, 29% aptaujāto amatpersonu Zemgalē izvēlējušies pareizo atbildi, savukārt Rīgas reģionā un Vidzemē pareizi atbildējušo bijis mazāk – attiecīgi 18 un 17%. Viszemākais pareizi atbildējušo īpatsvars bijis Latgalē un Kurzemē – 13 un 11% no respondentiem.

Uz jautājumu par to, vai iestādes vadītājam atļauts saņemt kredītu no bankas, ar kuru gadu iepriekš iestādes vārdā viņš ir slēdzis telpu iznomāšanas līgumu, lielākā daļa respondentu atbildējuši apstiprinoši (43%, ieskaitot atbildes variantu „jā, ja ir saņemta augstākas amatpersonas atļauja”). Pareizo atbildi, kas šajā gadījumā bija noliedzoša, izvēlējušies ceturtdaļa aptaujāto amatpersonu (25%). Sniegt atbildi nevarēja 28% respondentu.

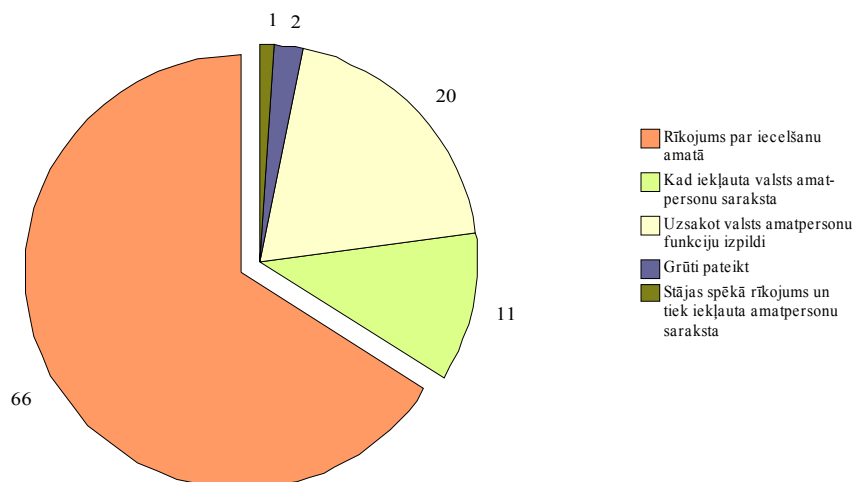
Vislielākais pareizi atbildējušo īpatsvars ir Rīgas reģionā (attiecīgi 30%), savukārt citos reģionos rādītājs svārstās no 22% Kurzemē un 23% Latgalē līdz 25% Vidzemē.

10.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Vai iestādes vadītājam ir atļauts saņemt kredītu no bankas, ar kuru gadu iepriekš iestādes vārdā viņš ir slēdzis telpu iznomāšanas līgumu?” (% no visiem respondentiem)

Kopējais respondentu zināšanu līmenis par nosacījumiem valsts amatpersonas statusa iegūšanai bijis salīdzinoši augsts. No visiem aptaujātiem 66% izvēlējušies pareizu atbildes variantu, savukārt nespēja sniegt atbildi tikai divi respondenti.

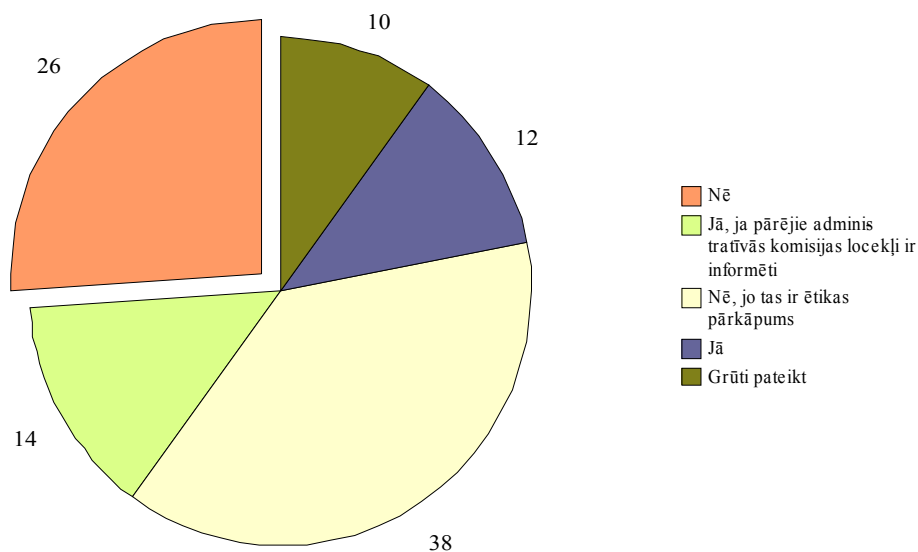
11.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Kurā brīdī persona iegūst valsts amatpersonas statusu?” (% no visiem respondentiem)

Atbildot uz jautājumu „Vai pašvaldības administratīvās komisijas loceklis U.Kalniņš drīkst piedalīties administratīvā lēmuma pieņemšanā attiecībā uz sētnieku A.Rozenbergu, kurš par

nelielu samaksu tīra U.Kalniņa privātmājas pagalmu (rakstiska vienošanās nav noslēgta)?”, lielākā daļa aptaujāto amatpersonu atbildējuši noraidoši. Proti, 26% respondentu izvēlējušies negatīvu atbildi, un 38% pauduši uzskatu, ka jautājumā aprakstītajā situācijā amatpersona nedrīkst piedalīties lēmuma pieņemšanā, jo tas ir ētikas pārkāpums.

12.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Vai pašvaldības administratīvās komisijas loceklis U.Kalniņš drīkst piedalīties administratīvā lēmuma pieņemšanā attiecībā uz sētnieku A.Rozenbergu, kurš par nelielu samaksu tīra U.Kalniņa privātmājas pagalmu (rakstiska vienošanās nav noslēgta)?” (% no visiem respondentiem)

Statistiski nozīmīgas atšķirības vērojamas atbildēs uz šo jautājumu atkarībā no respondentu piederības konkrētai amatpersonu kategorijai. Visbiežāk pareizo atbildi snieguši pašvaldību vadītāji (32%) un augstākā līmeņa valsts amatpersonas (28%).

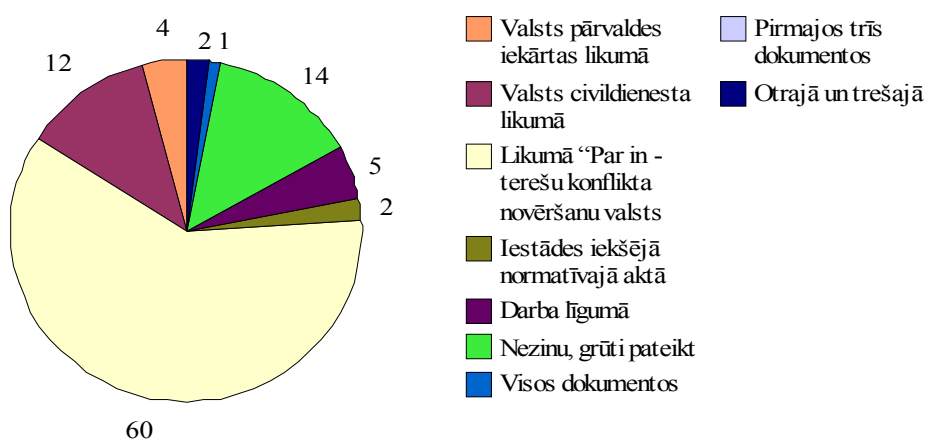
17.tabula. Atbildes uz jautājumu par administratīva lēmuma pieņemšanu sadalījumā pēc amatpersonu kategorijas. (% no attiecīgas amatpersonu kategorijas)

	Jā	Jā, ja pārējie administratīvās komisijas locekļi ir informēti	Nē, jo tas ir ētikas pārkāpums	Nē	Grūti pateikt
Augstākās valsts amatpersonas	7	18	41	28	6
Pašvaldību vadītāji	17	7	39	32	5
Pašvaldību deputāti	9	16	40	27	8
Valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji	11	13	40	27	10
Ierēdņi	14	11	38	27	10
Tiesu sistēmas pārstāvji (tiesneši, prokurori u.tml.)	7	12	54	24	3
Bruņoto spēku karavīri, militāristi	16	15	17	25	28
Citas valsts amatpersonas	17	18	41	17	7

Vai pašvaldības administratīvās komisijas loceklis U.Kalniņš drīkst piedalīties administratīvā lēmuma pieņemšanā attiecībā uz sētnieku A.Rozenbergu, kurš par nelielu samaksu tīra U.Kalniņa privātmājas pagalmu (rakstiska vienošanās nav noslēgta)?

Lūgti nosaukt normatīvo aktu, kurā noteikti valsts amatpersonas amatu savienošanas ierobežojumi, lielākā daļa respondentu (60%) snieguši pareizo atbildi, minot likumu „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”.

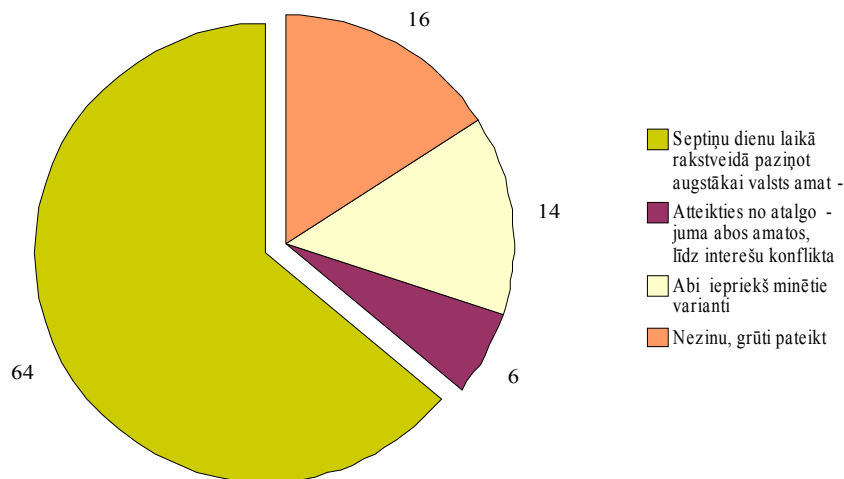
13.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Kurā normatīvajā aktā ir noteikti valsts amatpersonas amatu savienošanas ierobežojumi?” (% no visiem respondentiem)

Interesanti, ka dažādu amatpersonu grupu zināšanas un spējas nosaukt pareizu dokumentu bijušas visnotaļ atšķirīgas. Augstāko valsts amatpersonu un pašvaldību vadītāju grupās attiecīgi 73% un 74% respondentu nosauca pareizu normatīvo aktu. Minētām grupām seko citas valsts amatpersonas (69%), tiesu sistēmas pārstāvji (67%) un pašvaldību deputāti (attiecīgi 65%). Ierēdņu vidū pareizi atbildējušo īpatsvars ir 59%. Viszemākais informētības līmenis par normatīvo aktu, kurā noteikti amatpersonas amatu savienošanas ierobežojumi, konstatēts valsts un pašvaldību iestāžu vadītāju (49% pareizo atbilžu) un bruņoto spēku karavīru un militāristu vidū (attiecīgi 37%). Tātad, iespējams runāt par būtiskām atšķirībām informētības līmeņos dažādu amatpersonu kategoriju pārstāvju vidū konkrētajā jautājumā. Aprakstītās atšķirības ir statistiski nozīmīgas.

Nākamajā jautājumā respondentiem tika lūgts atbildēt, kāds ir personas pienākums pēc stāšanās valsts amatpersonas amatā, ja tā vienlaikus ieņem amatu, kura savienošana ar amatpersonas amatu nav atļauta. Lielākā daļa respondentu (64%) bija izvēlējušies pareizo atbildes variantu – septiņu dienu laikā rakstveidā paziņot augstākai valsts amatpersonai un lūgt institūcijai, kurā tā ieņem amatu, atbrīvot no attiecīgā amata.

14.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Kāds ir personas pienākums pēc stāšanās valsts amatpersonas amatā, ja tā vienlaikus ieņem amatu, kura savienošana ar amatpersonas amatu nav atļauta?” (% no visiem respondentiem)

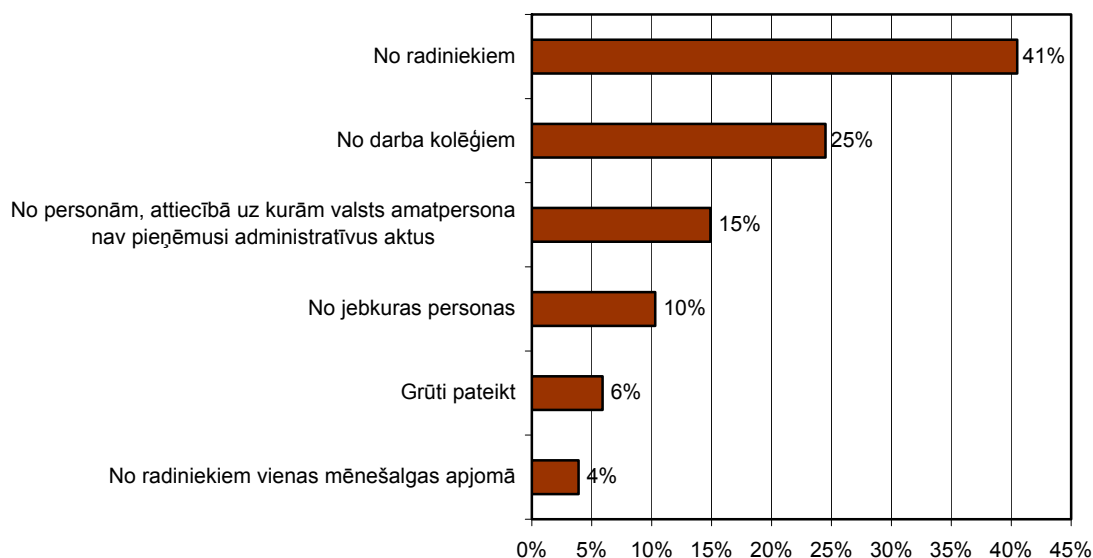

Statistiski nozīmīgas atšķirības konstatētas pareizās atbildes izvēlē dalījumā pēc amatpersonu kategorijām. No aptaujātām augstākām un citām valsts amatpersonām pārliecinošs vairākums prata nosaukt pareizo atbildi (attiecīgi 84% un 82%), savukārt citās amatpersonu grupās informētības līmenis bijis salīdzinoši zemāks: 74% no pašvaldību vadītājiem, 70% no tiesu

sistēmas pārstāvjiem, 61% no pašvaldību deputātiem, 56% no valsts un pašvaldību iestāžu vadītājiem un 56% no ierēdņiem zinājuši sniegt pareizu atbildes variantu. Savukārt viszemākais informētības līmenis konstatēts bruņoto spēku karavīru un militāristu vidū (attiecīgi 48%).

Nākamajā jautājumā respondentiem tika lūgts atbildēt, no kādiem cilvēkiem valsts amatpersonām ārpus amata pienākumu pildīšanas ir atļauts pieņemt dāvanas. Katrs no respondentiem varēja izvēlēties vairākus atbilžu variantus. Kā var redzēt (15.grafiks), vispopulārākā atbilde bija arī pareizā, proti, no radniekiem (41%).

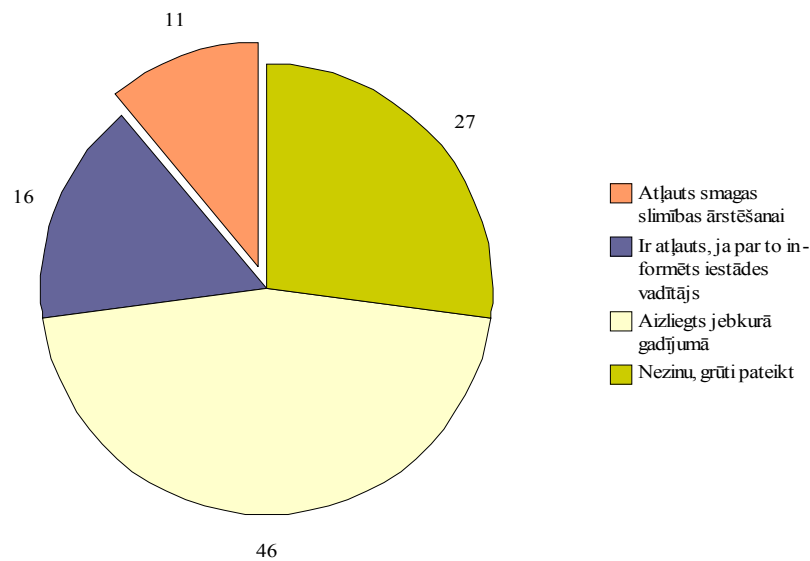
15.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Valsts amatpersonām ārpus valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas ir atļauts pieņemt dāvanas ...” (% no visiem respondentiem)

Jāatzīmē, ka ir vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības pareizās atbildes izvēlē dažādu amatpersonu kategoriju starpā. Dāvanu pieņemšanu no radniekiem kā pieļaujamu retāk nekā vidēji minējuši bruņoto spēku karavīri un militāristi (attiecīgi 47%) un citas valsts amatpersonas – 61%. Savukārt visaugstāko kompetenci dotajā jautājumā parādījuši tiesu sistēmas darbinieki, 78% no kuriem bija izvēlējušies pareizo variantu.

Nākamajā jautājumā aptaujas dalībniekiem tika lūgts atbildēt uz jautājumu, kādā gadījumā amatpersonai atļauts prasīt pieņemt ziedojumus vai jebkādā citā veidā piedalīties to vākšanā. Jāatzīmē, ka rezultātā tika konstatēts ļoti zems pareizi atbildējušo skaits – 102 respondenti, kas veido 11% no visām uz jautājumu atbildējušām amatpersonām. Lielākā daļa respondentu (attiecīgi 46%) uzskatījuši, ka jautājumā aprakstītā rīcība ir aizliegta jebkurā gadījumā.

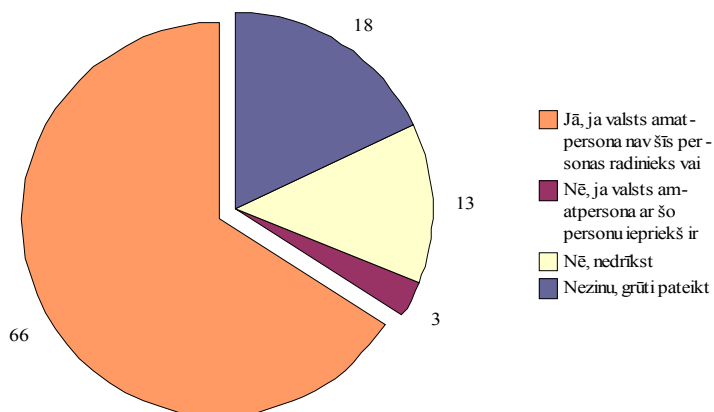
16.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Vai valsts amatpersonai ir atļauts tieši vai ar citu personu starpniecību prasīt, pieņemt ziedojumus vai jebkādā citā veidā piedalīties to vākšanā?” (% no visiem respondentiem)

Uz jautājumu, vai amatpersonai ir tiesības izdot administratīvo aktu attiecībā uz kaimiņos dzīvojošu personu, 66% respondentu atbildējuši pareizi – jā, ja valsts amatpersona nav šīs personas radnieks vai darījumu partneris. Salīdzinoši daudz bijuši arī tādu, kuri nevarējuši atbildēt uz šo jautājumu (attiecīgi 18%).

Jāatzīmē, ka atbildēs uz šo jautājumu vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības dažādu amatpersonu grupu starpā. Pārsteidzoši zems pareizo atbilžu skaits konstatēts bruņoto spēku karavīru un militāristu grupā- attiecīgi 37% no grupas respondentiem atbildējuši pareizi. Arī valsts un pašvaldību vadītāju un ierēdņu grupās pareizi atbildējušo bija mazāk nekā vidēji visās grupās kopā (attiecīgi 53% un 62%).

17.grafiks. Atbildes uz jautājumu “Vai valsts amatpersona drīkst izdot administratīvo aktu attiecībā uz kaimiņos dzīvojošu personu?” (% no visiem respondentiem)

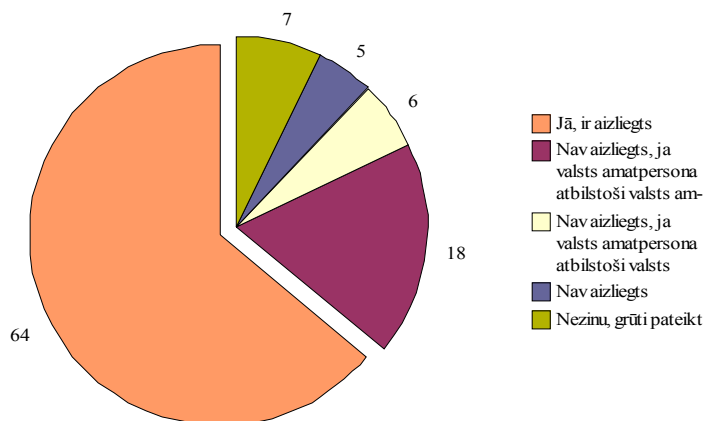

18. tabula. Atbildes uz jautājumu “Vai drīkst izdot administratīvo aktu attiecībā uz kaimiņos dzīvojošu personu?” dalījumā pēc valsts amatpersonu kategorijām (% no aptaujātajiem attiecīgajā amatpersonu kategorijā)

	Jā, ja valsts amatpersona nav šīs personas radnieks vai darījumu partneris	Nē, ja valsts amatpersona ar šo personu iepriekš ir vairākkārt kontaktējusies	Nē, nedrīkst	Nezinu, grūti pateikt
Augstākās valsts amatpersonas	79	2	7	12
Pašvaldību vadītāji	79	1	7	13
Pašvaldību deputāti	69	1	15	15
Valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji	53	5	16	26
Ierēdņi	62	3	15	19
Tiesu sistēmas pārstāvji (tiesneši, prokurori u.tml.)	83	3	8	6
Bruņoto spēku karavīri, militāristi	37	6	21	35
Citas valsts amatpersonas	80	3	4	14

Arī atbildot uz jautājumu „Vai valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, ir aizliegts par šo pienākumu pildīšanu ņemt papildus maksu?” 64% respondentu atbildējuši pareizi.

18. grafiks. Atbildes uz jautājumu “Vai valsts amatpersonai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, ir aizliegts par šo pienākumu pildīšanu ņemt papildus maksu?” (% no visiem respondentiem)

Biežāk nekā vidēji pareizās atbildes tika sniegtas Vidzemes, Zemgales un Latgales reģionos (attiecīgi 72%, 65% un 69%). Savukārt par zemāku informētības līmeni iespējams runāt attiecībā uz amatpersonām, kuras nodarbinātas Rīgā un Kurzemes reģionā (attiecīgi 57% un 56%).

Ja skata pareizi atbildējušo respondentu īpatsvaru dažādās amatpersonu kategorijās, var izdalīt tiesu sistēmas pārstāvju, ierēdņu, pašvaldību deputātu un pašvaldību vadītāju grupas kā tās, kurās informētības līmenis ir augstāks par vidējo (attiecīgi 77%, 70%, 67% un 66%). Pārējās amatpersonu kategoriju grupās pareizo atbilžu īpatsvars bijis zemāks par vidējo rādītāju un viszemākais tas konstatēts citu valsts amatpersonu grupā - 51%.

4. PRETKORUPCIJAS PASĀKUMI VALSTS UN PAŠVALDĪBU IESTĀDĒS

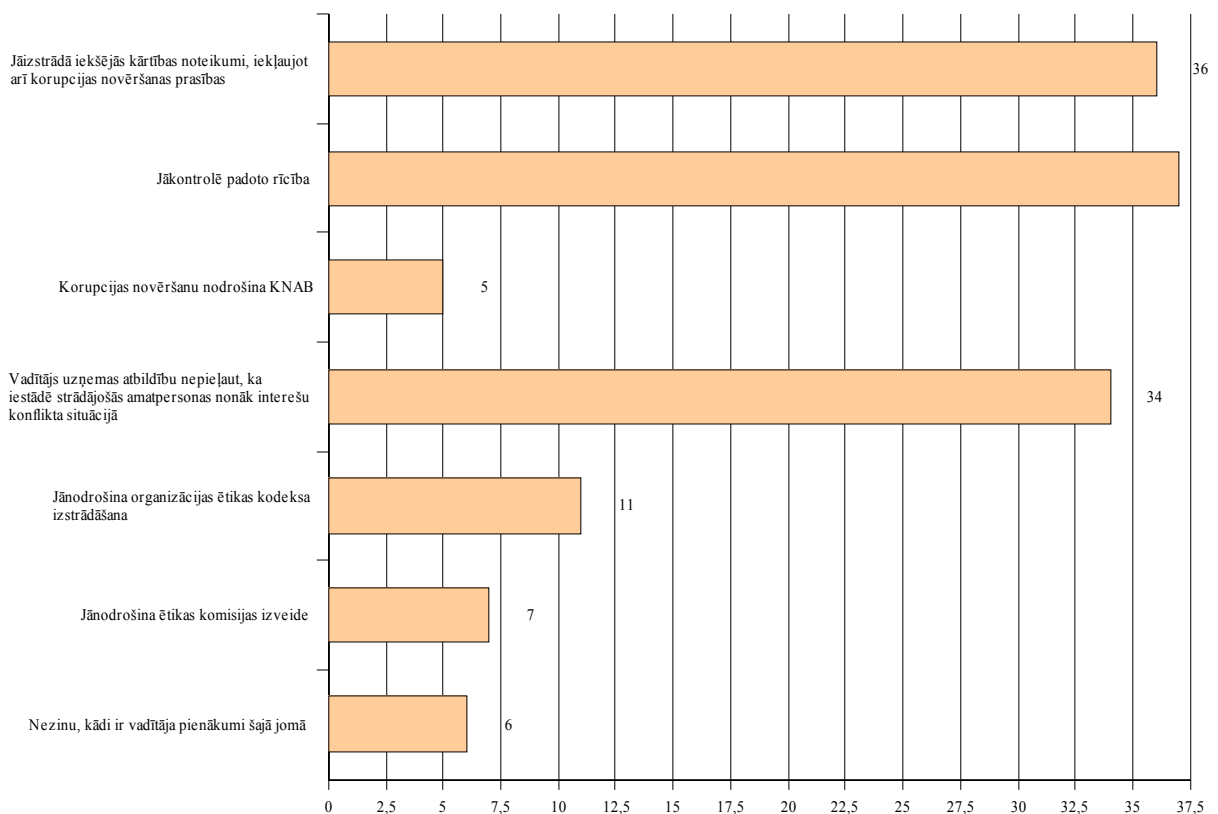
Raksturojot iestādes vadītāja pienākumus, lai nodrošinātu korupcijas novēršanu iestādē, respondenti vienlīdz bieži minējuši trīs pienākumu kopumu. Pirmais un visbiežāk minētais ir padoto rīcības kontrole (37%), otrs biežāk minētais – tādu iekšējo kārtības noteikumu izstrāde, kuros iekļaujamas korupcijas novēršanas prasības (36%), un trešais pienākums – atbildības uzņemšanās par to, lai iestādē strādājošās amatpersonas nenonāktu interešu konflikta situācijā, veicot valsts amatpersonas pienākumus.

Citi, retāk minētie pienākumi saistīti ar ētikas kodeksa izstrādi un ievērošanu. Piemēram, ētikas kodeksa izstrādi atzīmējuši 11% aptaujāto, ētikas komisijas izveidi – 7% aptaujāto.

Neliela daļa aptaujāto amatpersonu (5%) uzskata, ka korupcijas novēršanu iestādēs jānodrošina Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, bet 6% aptaujāto amatpersonu nezina, kādi būtu iestādes vadītāja pienākumi šajā jomā.

Amatpersonas viedoklis par vadītāja pienākumiem atšķiras atkarībā no tā, kādā iestādē nodarbināta amatpersona. Salīdzinot dažādās iestādēs strādājošo amatpersonu atbildes, vērojams, ka izglītības iestādēs un pašvaldībās strādājošās amatpersonas biežāk norādījušas, ka lielākā atbildība jāuzņemas vadītājam, lai nepieļautu to, ka šajās iestādēs strādājošās amatpersonas nonāk interešu konflikta situācijā. Savukārt tieslietu iestādēs strādājošās personas salīdzinoši biežāk uzskata, ka jākontrolē padoto rīcība. Valsts pārvaldes institūcijās un citās valsts/ pašvaldību iestādēs biežāk norādītais pienākums ir iekšējās kārtības noteikumu izstrāde, iekļaujot tajos korupcijas novēršanas prasības.

19. grafiks. Iestādes vadītāja pienākumi korupcijas novēršanas nodrošināšanā (% no aptaujātajiem)

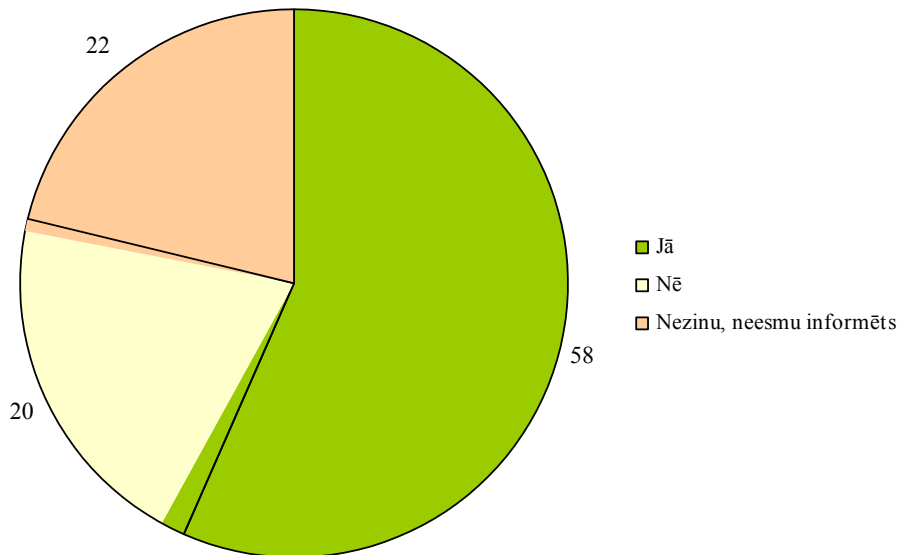

Kādi Jūsaprāt ir iestādes vadītāja pienākumi, lai nodrošinātu korupcijas novēršanu iestādē?

Vairāk nekā pusē iestāžu, kurās veikta amatpersonu aptauja, ir nodrošināta iespēja jeb izstrādāta speciāla procedūra, lai ziņotu par interešu konflikta gadījumiem. Tomēr samērā liels ir to amatpersonu skaits (20%), kuras apgalvo, ka viņu iestādē šāda iespēja nav nodrošināta vai arī tās nezina, nav informētas par šo iespēju (22%). Visstingrākā kārtība šajā ziņā valda tieslietu iestādēs un citās valsts/ pašvaldību iestādēs. Tā, piemēram, izstrādāta

procedūra, lai ziņotu par pārkāpumiem, minēta 76% tieslietu iestāžu un 74% citu valsts/pašvaldību institūciju amatpersonu atbildēs.

20. grafiks.. Iespēja ziņot par interešu konflikta gadījumiem vai citiem pārkāpumiem iestādē (% no aptaujātajiem)

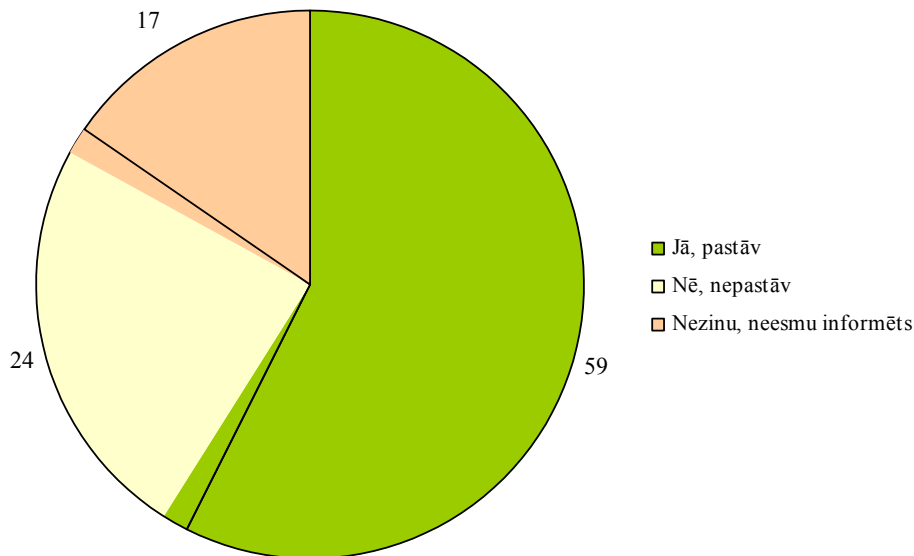

Vai Jūsu iestādē/ organizācijā darbiniekiem ir nodrošināta iespēja ziņot par interešu konflikta gadījumiem vai citiem pārkāpumiem iestādē?

Lai arī atsevišķas amatpersonas īpaši atzīmējušas, ka ētikas normu ievērošana amata pienākumu izpildē ir katra cilvēka sirdsapziņas lieta, tomēr ir pamats uzskatīt, ka amatpersonas pienākumos būtu zināt ētikas normas, kas iekļautas iestādes vai atbilstīgās nozares ētikas kodeksā. Tas palīdzētu apzināties darba ētikas aspektus un rīkoties ētiski. Līdzīgi kā iepriekšējā jautājumā, vairāk nekā puse (59%) amatpersonu atzīst, ka iestādē vai nozarē, kurā tās strādā, pastāv ētikas kodekss. Savukārt 24% gadījumu, tāds nav vai amatpersona nav informēta par šāda kodeksa pastāvēšanu.

Par ētikas kodeksa esamību atsevišķā iestādē vai nozarē liecina 92% tieslietu sistēmā strādājošo amatpersonu atbildes. Ētikas kodeksa pastāvēšana biežāk minēta arī citās valsts un pašvaldību iestādēs (76%). Savukārt par šāda dokumenta esamību vismazāk liecina pašvaldībās strādājošo un bruņoto spēku amatpersonu atbildes (atbilstīgi 36% un 56%).

21. grafiks. Ētikas kodeksa esamība iestādē vai nozarē (% no aptaujātajiem)

Vai Jūsu iestādē vai nozarē pastāv ētikas kodekss, kurš domāts, lai palīdzētu Jums apzināties Jūsu darba ētiskos aspektus un rīkoties ētiski?

Jautājumu bloks, par ētikas kodeksa pieejamību, tajā ietvertu normu ievērošanu iestādē u.tml. tika uzdots amatpersonām, kuras norādījušas uz ētikas kodeksa pastāvēšanu iestādē vai nozarē. Daudzos gadījumos ētikas kodekss pieejams vairākās vietās: Aptuveni trešajai daļai respondentu ir personīgā kodeksa kopija vai tas glabājas elektroniski personīgajā datorā (23%). Daļā iestāžu ētikas kodekss pieejams nodaļā/ departamentā (26%), kā arī personāla daļā (27%). Citas vietas, kuras minētas salīdzinoši retāk ir bibliotēka (10%), iestādes mājas lapa (15%) vai izvietots pieejamā vietā iestādē (11%).

19.tabula. Ētikas kodeksa pieejamība iestādē (% no atbildējušajiem)

Man ir personīga kopija	35
Elektroniski manā datorā	23
Nodaļā/departamentā, kur strādāju	26
Personāla daļā	27
Bibliotēkā	10
Iestāde mājas lapā	15
Izvietots redzamā /pieejamā vietā iestādē	11
Citur	3
Nezinu	11

Kur ir pieejams ētikas kodekss?

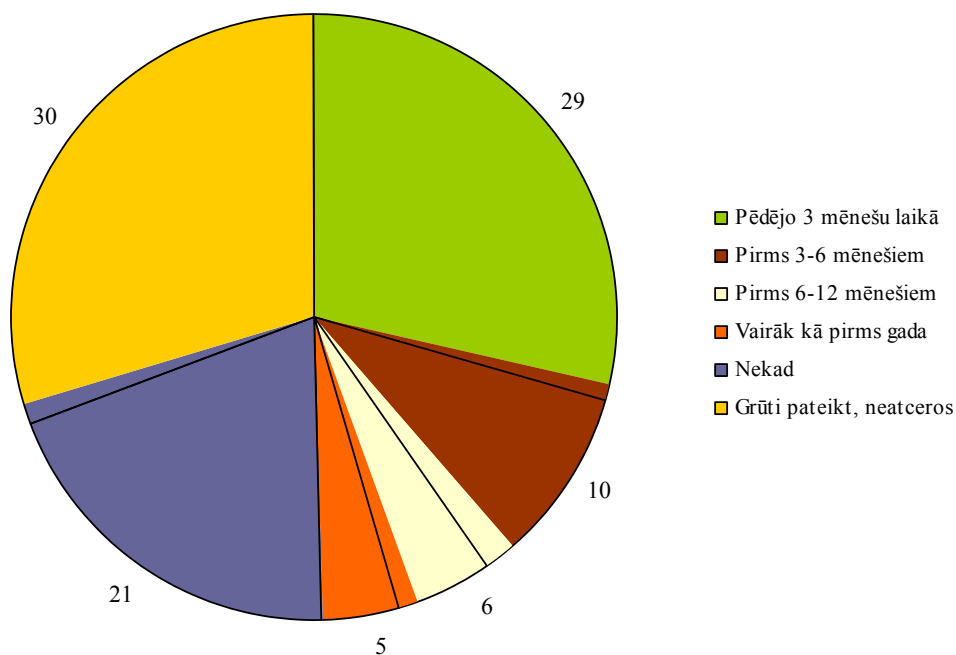
Atsevišķos gadījumos (3%) minēts, ka ētikas kodekss ietverts reglamentā, iekšējās kārtības noteikumos, darba līgumā, amata aprakstā, likumā par tiesu varu, tas glabājas pie direktores, pie sekretāres vai arī amatpersona to zina no galvas. Jāatzīmē, ka 11% no tām amatpersonām, kuru iestādē pastāv ētikas kodekss, nezina, kur tas pieejams.

Ētikas kodeksa personīgā kopija visbiežāk pieejama tieslietu sistēmā strādājošajām amatpersonām (58%) un 21. kategorijas amatpersonām – tiesnešiem prokuroriem, notāriem.

Spriežot pēc respondentu sniegtajām atbildēm, var secināt, ka amatpersonai, pildot savus amata pienākumus, samērā bieži nākas atsaukties uz ētikas kodeksa normām, jo gandrīz trešā daļa (29%) aptaujāto to darījuši pēdējo trīs mēnešu laikā. Jāatzīmē, ka tikpat liels ir to amatpersonu skaits, kas neatceras, kad to darījušas pēdējo reizi, un piektā daļa (21%) to nav darījušas nekad.

Pēdējo trīs mēnešu laikā uz ētikas kodeksu visbiežāk atsaukušies sabiedriskās kārtības sargāšanā (34%) un tieslietu sistēmā strādājošie (33%), tomēr samērā liels ir to amatpersonu īpatsvars, kuras, strādājot šajā pat sistēmā, nekad nav atsaukušās uz šo dokumentu. Nekad to nav darījušas 43% dažādās valsts un pašvaldību iestādēs strādājošās amatpersonas.

22.grafiks. Laiks, kad pēdējo reizi, pildot amata pienākumus, amatpersona atsaukusies uz ētikas kodeksu (% no atbildējušajiem)

Kad pēdējo reizi, pildot amata pienākumus, Jūs atsaucāties uz ētikas kodeksu (lasot kodeksa tekstu vai pēc atmiņas)?

Aptaujātās amatpersonas tika lūgtas novērtēt, cik lielā mērā viņu iestādē vai organizācijā tiek ievēroti ētikas kodeksā iekļautie ētikas principi. Vērtējums bija jāsniedz atbilstīgi 10 ballu skalai, kur "1" nozīmē – „nemaz netiek ievērotas, bet „10” - „pilnībā tiek ievērotas”. Vidējais rādītājs 7.90 liecina, ka atbilstoši amatpersonu subjektīvajam vērtējumam, ētikas kodeksa normas lielākoties tiek ievērotas. Kopumā 83% aptaujāto snieguši vērtējumu augstāku par 6 ballēm.

20. tabula. Ētikas kodeksā iekļauto principu ievērošana: vērtējums (% no atbildējušajiem, vid. - 7.90)

Nemaz netiek ievēroti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Pilnībā tiek ievēroti
%	1	1	2	1	6	6	13	28	24	18	

Jūsuprāt, cik lielā mērā Jūsu iestādē/organizācijā tiek ievēroti ētikas kodeksā iekļautie ētika principi? Lūdzu, sniedziet savu vērtējumu atbilstīgi 10 punktu skalai, kur "1" nozīmē "Nemaz netiek ievēroti" un 10 – "Pilnībā tiek ievēroti"!

Visaugstākais vidējais vērtējums sniegts, tātad atbilstīgi amatpersonas subjektīvajam viedoklim ētikas kodeksā ietvertās normas lielākā mērā tiek ievērotas izglītības iestādēs (vid. 8.05) un pašvaldību institūcijās (8.04), savukārt salīdzinoši mazāk – valsts pārvaldes institūcijās (6.76).

Aplūkojot šo pašu vērtējuma sadalījumu atbilstīgi dažādu kategoriju amatpersonām, interesanti atzīmēt, ka viszemāk ētikas kodeksa normu ievērošana tiek vērtēta 39.kategorijas valsts amatpersonu atbildēs (5.85), bet ļoti augstu to ievērošanu savā iestādē vērtē valsts un pašvaldību iestāžu vadītāji (8.11), pašvaldību priekšsēdētāji, izpilddirektori (8.09) un pašvaldību deputāti (8.09).

21. tabula. Ētikas principu (godprātības, cieņas pret likumu, taisnīguma, atbildīguma) ievērošana amata pienākumu izpildē un iestādē kopumā (% no aptaujātajiem)

Ētikas principu ievērošana ir ...	Amata pienākumu izpildē	Iestādē
Ļoti svarīga	75	58
Diezgan svarīga	22	33
Ne svarīga, ne nesvarīga	2	5
Diezgan nesvarīga	<1	1
Nemaz nav svarīgu	<1	1
Grūti pateikt	<1	2

Sakiet, lūdzu, cik Jums pašam ir svarīgi ievērot ētikas principus (piemēram, būt godprātīgam, cieņa pret likumu, taisnīgums, atbildīgums), pildot amata pienākumus?

Sakiet, lūdzu, cik lielā mērā ētikas principu (piemēram, godprātības, cieņas pret likumu, taisnīguma, atbildīguma) ievērošana tiek uzskatīta par svarīgu Jūsu iestādē?

Ciešā saistībā ar iepriekšējo vērtējumu ir atbildes, kas sniegtas uz jautājumu, cik lielā mērā ētikas principu (piemēram, godprātības, cieņas pret likumu, taisnīguma, atbildīguma) ievērošana tiek uzskatīta par svarīgu iestādē, kurā strādā amatpersona. Gandrīz visi aptaujātie (97%) atzinuši, ka ētikas principu ievērošana ir svarīga gan viņiem personīgi, gan iestādē kopumā (91%). Salīdzinot atbildes pēc amatpersonu kategorijas, nav novērojamas nekādas atšķirības. Ja aplūkojam amatpersonu atbildes dalījumā pēc iestādes tipa, tad salīdzinoši nedaudz zemāk ētikas principu ievērošanas svarīgumu vērtē bruņotajos spēkos nodarbinātās amatpersonas.

No ētikas kodeksa pamatprincipu iedzīvināšanas pasākumiem visbiežāk tiek minēta darbinieku iepazīstināšana ar ētikas kodeksu (63%). Nākamo pasākumu grupā vairāk nekā trešā daļa (37%) aptaujāto minējusi disciplinārās atbildības iestāšanos par ētikas kodeksa neievērošanu. Salīdzinoši bieži (28%) atzīmēta arī ētikas kodeksa viegla pieejamība (bibliotēkā, datortīklā). 28% gadījumu, vērtējot darbinieku pienākumus, tiek ņemta vērā to rīcības atbilstība ētikas kodeksā iekļautajām normām. Ētikas normu iedzīvošanas pasākumu virknē tiek minētas arī darbinieku sanāksmes, diskusijas un ētikas komisijas darbība iestādē. Tikai 4% gadījumu iestādē/ organizācijā šajā jomā netiek veikts nekas.

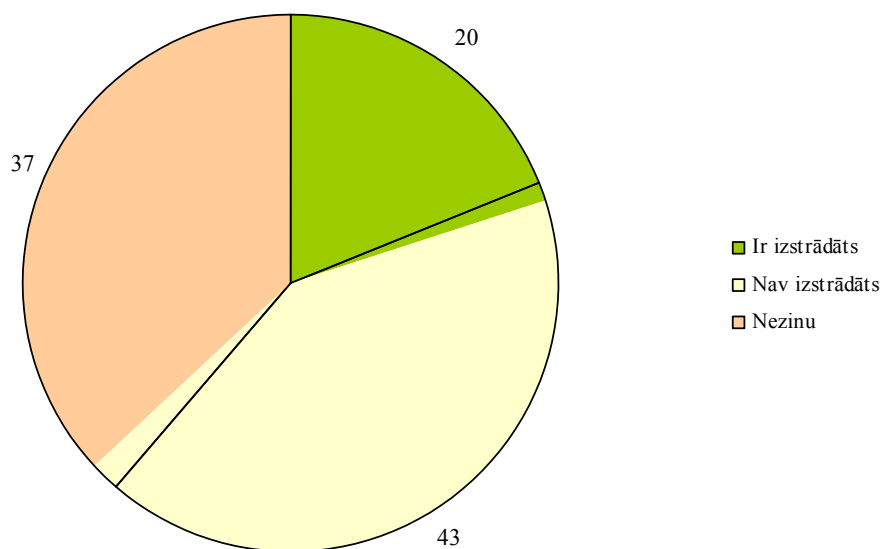
22. tabula. Ētikas kodeksa pamatprincipu iedzīvināšanas pasākumi, kas tiek veikti iestādē (% no atbildējušajiem)

Darbinieki tika iepazīstināti ar ētikas kodeksu	63
Darbinieku sanāksmēs tika rīkotas diskusijas par kodeksu	17
Kodekss ir pieejams iestādes bibliotēkā, datortīklā, novietots redzamā vietā iestādes telpās	28
Paredzēta disciplinārā atbildība par ētikas kodeksa neievērošanu	37
Vērtējot darbinieku pienākumus, tiek ņemts vērā, cik lielā mērā viņi rīkojušies saskaņā ar ētikas kodeksā iekļautajām normām	28
Ir izveidota ētikas komisija	11
Nekas netiek veikts	4

Kādi ētikas kodeksa pamatprincipu iedzīvināšanas pasākumi tiek veikti iestādē, kurā Jūs strādājat?

Tikai piektā daļa respondentu atzinusi, ka viņu iestādē ir izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns. Pārējās atbildes liecina, ka šāda plāna nav (43%) vai amatpersonas nav par tādu informētas (37%).

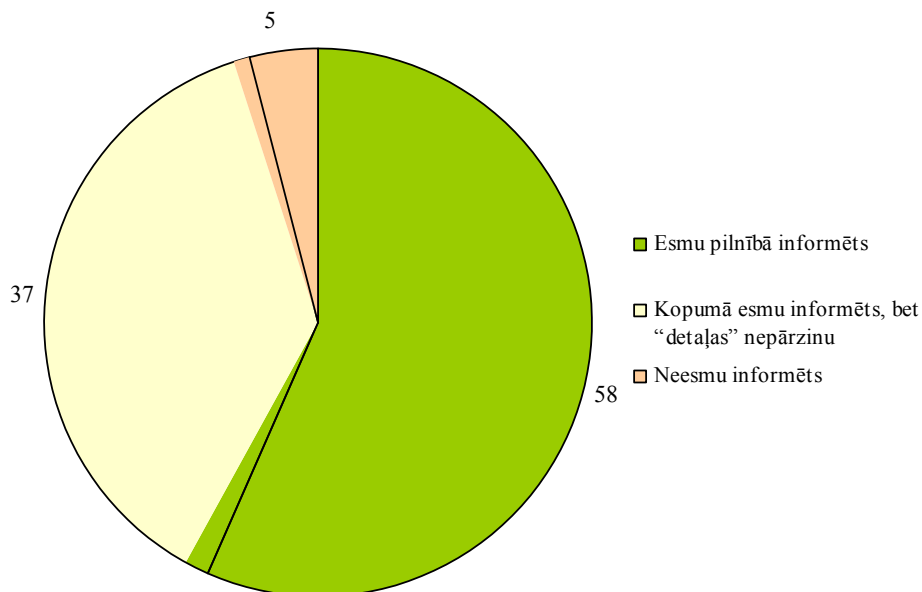
23.grafiks. Pretkorupcijas pasākumu plāna esamība iestādē (% no aptaujātajiem)

Pretkorupcijas pasākumu plāns biežāk sastopams valsts un pašvaldību iestādēs (43%), un sabiedriskās kārtības sargāšanas iestādēs (36%). Tādu plānu vai par to visretāk zina izglītības iestādēs strādājošās amatpersonas.

Tās amatpersonas, kuru darbavietās pretkorupcijas pasākumu plāns ir izstrādāts, vairumā gadījumu (58%) ir pilnībā informētas vai kopumā informētas (37%) par šajā plānā iekļautajiem uzdevumiem un to izpildi.

24.grafiks. Informētība par pretkorupcijas pasākumu plānā iekļautajiem uzdevumiem un to izpildi (% no atbildējušajiem)

Vai Jūs esat informēts par plānā iekļautajiem uzdevumiem un to izpildi?

Iegūtie dati liecina, ka amatpersonas ir ieinteresētas dažādos apmācībuursos par korupcijas novēršanu, interešu konfliktu un ētikas jautājumiem. Problēmu lokā, par kurām interesējas vairums respondentu, visbiežāk minētās ir šādas tēmas „Korupcijas riski un to novēršana” (46%), likuma “ Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteikto ierobežojumu ievērošana (40%), „Interešu konflikta novēršana” (34%). Nedaudz zemāka interese pausta par tēmām „Rīcība labumu pieņemšanas situācijā” (21%) un „Ētikas kodeksa izstrādes un ieviešanas jautājumi” (16%).

Citas tēmas minētas atsevišķos gadījumos un kopumā veido 4% no atbildēm. Minētas tādas tēmas, kā „Kriminālprocesa veikšana”, „Interešu konflikts un korupcija iepirkuma sakarā”, „Likumdošana”, „Kas ir korupcija?”, „Pašattīstības un profesionālās izaugsmes jautājumi” .

Neliela daļa (5%) amatpersonu uzskata, ka šāda veida kursi un apmācība vispār nav nepieciešama.

Interesešu konflikta novēršanas tēmā visvairāk ieinteresēti valsts pārvaldes institūcijās un sabiedriskās kārtības sargāšanas sistēmā strādājošās amatpersonas. Tēma, kā valsts amatpersonai ievērot likumu “ Par interesešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, visvairāk interesē pašvaldību institūcijās strādājošos, nacionālajos bruņotajos spēkos nodarbinātos un valsts pārvaldē strādājošās amatpersonas. Korupcijas riski un to novēršana visvairāk interesē tieslietu iestādēs, citās valsts un pašvaldību iestādēs, kā arī Nacionālajos bruņotajos spēkos un pašvaldību institūcijās strādājošās amatpersonas.

23. tabula. Tēmu izvēle apmācības kursiem par korupcijas novēršanu, interesešu konfliktu un ētiku (% no aptaujātiem)

Interesešu konflikta novēršana	34
Kā valsts amatpersonai ievērot likuma “ Par interesešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteiktos ierobežojumus	40
Korupcijas riski un to novēršana	46
Rīcība labuma pieņemšanas situācijā	21
Ētikas kodeksa izstrādāšana un ieviešana	16
Citi jautājumi	1
Neinteresē neviena tēma/ tādi kursi nav nepieciešami	5

Ja Jums darba vietā tiktu piedāvāti apmācības kursi par korupcijas novēršanu, interesešu konfliktu un ētiku, kādas tēmas Jūs interesētu visvairāk?

5. VALSTS AMATPERSONU PIEREDZE KORUPTĪVĀS UN INTEREŠU KONFLIKTA SITUĀCIJĀS

Aptaujātajām amatpersonām tika lūgts novērtēt, kuras no nosauktajām problēmām saistībā ar ļaunprātīgu dienesta stāvokļa izmantošanu un interesešu konflikta normu pārkāpšanu ir visbiežāk sastopamās, kā arī no šī paša saraksta atzīmēt problēmas, ar kurām pašām amatpersonām nācies sastapties savā darbavietā. Respondentiem kopumā bija jānovērtē 17 problēmu izplatība. Kā liecina iegūtie dati, tad amatpersonas ir ļoti kritiskas, vērtējot ar dienesta stāvokļa un interesešu konflikta normu pārkāpšanu saistītās problēmas. Vērtējot problēmu izplatību valsts vai pašvaldību iestādēs, visas problēmas (izņemot iestādes vadītāja nokļūšanu interesešu konfliktā, vienlaicīgi strādājot citā amatā), tiek minētas ne retāk kā 30% gadījumu. Tas uzskatāms par ļoti augstu rādītāju. Pēc amatpersonu atzinuma visbiežāk sastopamā problēma (51%) ir pašvaldību deputātu atkarība no ekonomiskajiem un biznesa grupējumiem. Gandrīz tikpat bieži tiek minēts tas, ka iestādes vadītājs vai darbinieks personiskām vajadzībām izmanto dienesta resursus, aprīkojumu, iekārtas (49%), darījumi ar īpašumiem - īpašumu iznomāšana vai privatizācija notiek amatpersonu interesēs (47%), lēmumu pieņemšana par sevi, saviem radniekiem, darījuma partneriem gadījumos, kad tas ir aizliegts (46%) un valsts/ pašvaldības iepirkumos priekšroka dota tiem, kas maksā kukuļus (45%). Kā pēdējo problēmu šajā sarakstā var minēt iestādes vadītāja atrašanos interesešu konfliktā, piemēram, neatbilstoši likumam vienlaicīgi strādājot citā amatā. Šo problēmu minējuši 25% aptaujāto amatpersonu.

24. tabula. Visbiežāk sastopamās problēmas saistībā ar ļaunprātīgu dienesta stāvokļa un interešu konflikta normu pārkāpšanu: problēmu izplatības vērtējums kopumā valsts vai pašvaldību iestādēs un iestādē/ organizācijā, kurā strādā respondents (% no aptaujātajiem)

	Biežāk sastopamās problēmas valsts/ pašvaldību iestādēs kopumā	Problēmas, ar kurām nācies sastapties darbavietā
Pašvaldību deputāti ir atkarīgi no ekonomiskajiem un biznesa grupējumiem	51	4
Iestādes vadītājs vai darbinieks personiskām vajadzībām izmanto dienesta resursus, aprīkojumu, iekārtas utt.	49	13
Īpašumu (piemēram, pašvaldību) iznomāšana vai privatizācija notiek amatpersonu interesēs	47	3
Valsts amatpersona pieņem lēmumu par sevi, saviem radniekiem, darījuma partneriem, kad tas ir aizliegts	46	8
Valsts un pašvaldību iepirkumos priekšroka dota tiem, kas maksā kukuļus vai personiski saistīti ar atbildīgajiem darbiniekiem	45	4
Darbinieki ir radniecības vai darījumu partneru attiecībās ar privāto uzņēmumu vadītājiem, kas nodrošina iepirkumus	41	6
Valsts amatpersona izmanto ierobežotas pieejamības informāciju savtīgos nolūkos	40	5
Valsts amatpersona ļauj likumpārkāpējam izvairīties no soda	39	3
Neatļauta ziedojumu vākšana politiskajām partijām	38	1
Iestādes vadītājs iedzīvojas uz valsts vai pašvaldības rēķina	37	3
Uzņēmēji apmaksā atbildīgajiem darbiniekiem restorānu apmeklējumus, ārzemju ceļojumus un izklaides	36	3
Valsts vai pašvaldības iestādes vadītājs labi apmaksātā darbā pieņem savu radnieku	34	5
Valsts amatpersonas neizprot likumā noteiktos interešu konflikta ierobežojumus	31	8
Valsts amatpersona pieprasa neoficiālus maksājumus vai dāvanu	31	1
Darbinieku zināšanu trūkums, par to, kāda rīcība nav pieļaujama	31	15
Valsts amatpersonas pieņem dāvanas no apmeklētājiem	30	5
Iestādes vadītājs atrodas interešu konfliktā, piemēram, neatbilstoši likumam vienlaicīgi strādā arī citā amatā	25	4
Cita atbilde:		
<i>Privatizē telpas par zemu samaksu; Tiek izstrādātas tādas normas, kas koruptīvas darbības pārvērš par likumīgām; prioritāte draugiem, paziņām</i>	3	1
Neviena no iepriekšminētajām problēmām nepastāv/ nav novērota	12	49

Kādas, Jūsaprāt, ir visbiežāk sastopamās problēmas saistībā ar ļaunprātīgu dienesta stāvokļa un interešu konflikta normu pārkāpšanu valsts vai pašvaldību iestādēs /organizācijās.

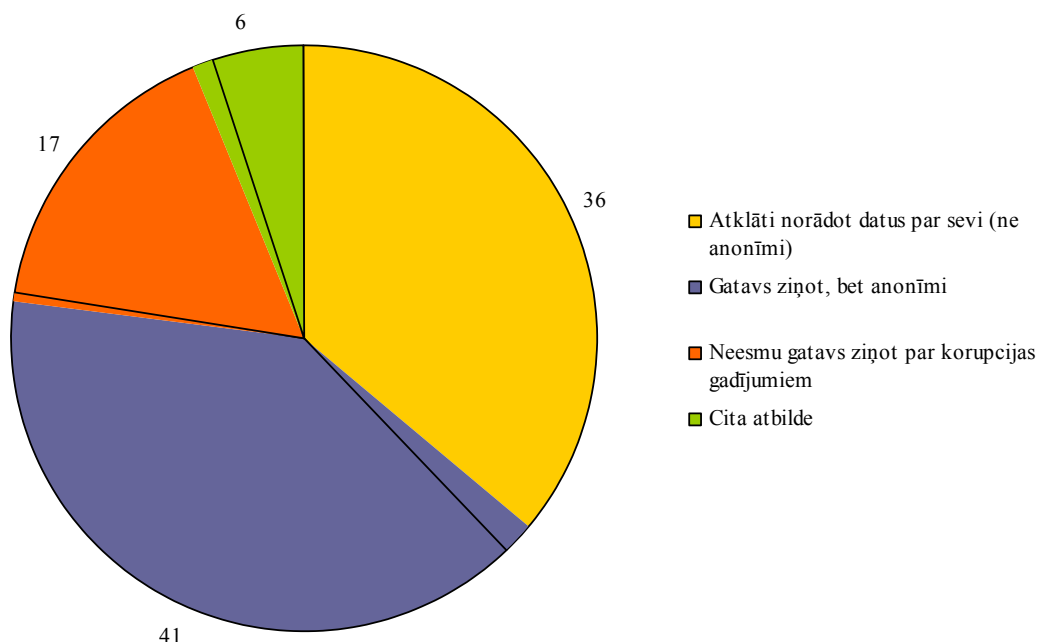
Kuras no minētajām problēmām novērotas iestādē/ organizācijā, kurā pats strādājat?

Ar ārkārtīgi augstu statistisko nozīmīgumu atšķiras šo pašu problēmu sastopamības vērtējums iestādē, kurā respondents strādā. Problēmas, ar kurām nācies sastapties savā darba vietā, tiek minētas desmitkārt retāk. Visbiežāk minētās no tām ir darbinieku zināšanu trūkums, par to, kāda rīcība nav pieļaujama (15%) un dienesta resursu izmantošana personiskām vajadzībām (13%). Tām seko lēmumu pieņemšana par sevi un saviem radniekiem, draugiem (8%) un neizpratne par likumā noteiktiem interešu konflikta ierobežojumiem (8%).

Iegūtie dati liek secināt pirmkārt to, ka līdzīgi kā sabiedrībā kopumā, arī amatpersonu vidū ir plaši izplatīts uzskats, ka lielākajā daļā jomu, kas atrodas valsts un pašvaldību iestāžu kompetencē, tiek veikti koruptīvi darījumi, notiek ļaunprātīga dienesta stāvokļa izmantošana. Otrkārt, pastāv zināma pretruna starp citu darbības jomu vērtējumu un to jomu, kurā nepastarpināti darbojas pati amatpersona. Vērtējot jebkuru citu darbības jomu, respondenti ir ļoti kritiski un skeptiski. Treškārt, vērtējot problēmas, ar kurām amatpersonas sastopas savā darba vietā, salīdzinoši daudz biežāk tiek nosaukts nevis iespējamais pārkāpuma veids, bet gan darbinieku zināšanu trūkums un likumu neizpratne. Ja kopumā tikai 12 % amatpersonu minējušas, ka neviena no minētajām problēmām vispār nepastāv, tad jau, runājot par personisko pieredzi, gandrīz puse respondentu noliedz jebkādu ar koruptīvu rīcību saistītu problēmu pastāvēšanu savā darbavietā.

Amatpersonas gatavību cīnīties ar korupciju, raksturo arī gatavība sniegt informāciju par zināmiem korupcijas gadījumiem. Vairums amatpersonu (75%) apliecina, ka ir gatavas sniegt informāciju par viņiem zināmiem korupcijas gadījumiem. Jānorāda, ka visas amatpersonas sadalās divās līdzīgās grupās – tajos, kas gatavi sniegt informāciju anonīmi (40%) un tādos, kas gatavi to darīt, norādot informāciju par sevi (35%). 16% aptaujāto atzīst, ka nav gatavi sniegt šādu informāciju nevienā veidā.

25.grafiks. Informēšana par korupcijas gadījumiem: gatavība sniegt informāciju un veidi, kā to darīt (% no aptaujātajiem)

Interesanti, ka šajā jautājumā ir statistiski ļoti nozīmīga atšķirība starp atbildēm dalījumā pēc iestādes tipa, kuru pārstāv aptaujātā amatpersona. Tā, piemēram, atklāti ziņot par korupcijas gadījumiem ir gatavi 64% tieslietu sistēmā strādājošie, 39% pašvaldību institūcijās

strādājošie. Vismazāk atklāti ziņot par šādiem pārkāpumiem ir gatavi bruņotajos spēkos nodarbinātie.

25. tabula. Informēšana par korupcijas gadījumiem: gatavība sniegt informāciju un veidi, kā to darīt (% no aptaujātiem)

	Izglītības iestādes	Nacionālie bruņotie spēki	Pašvaldības institūcijas	Tieslietu iestādes	Citas valsts un pašvaldību iestādes	Valsts pārvaldes institūcijas	Sabiedrības kārtības sargāšana
Atklāti norādīt datus par sevi (ne anonīmi)	27	17	39	64	32	35	25
Gatavs ziņot, bet anonīmi	42	54	39	21	47	41	48
Neesmu gatavs ziņot par korupcijas gadījumiem	25	22	17	11	12	16	23
Cita atbilde	5	7	5	4	9	8	4

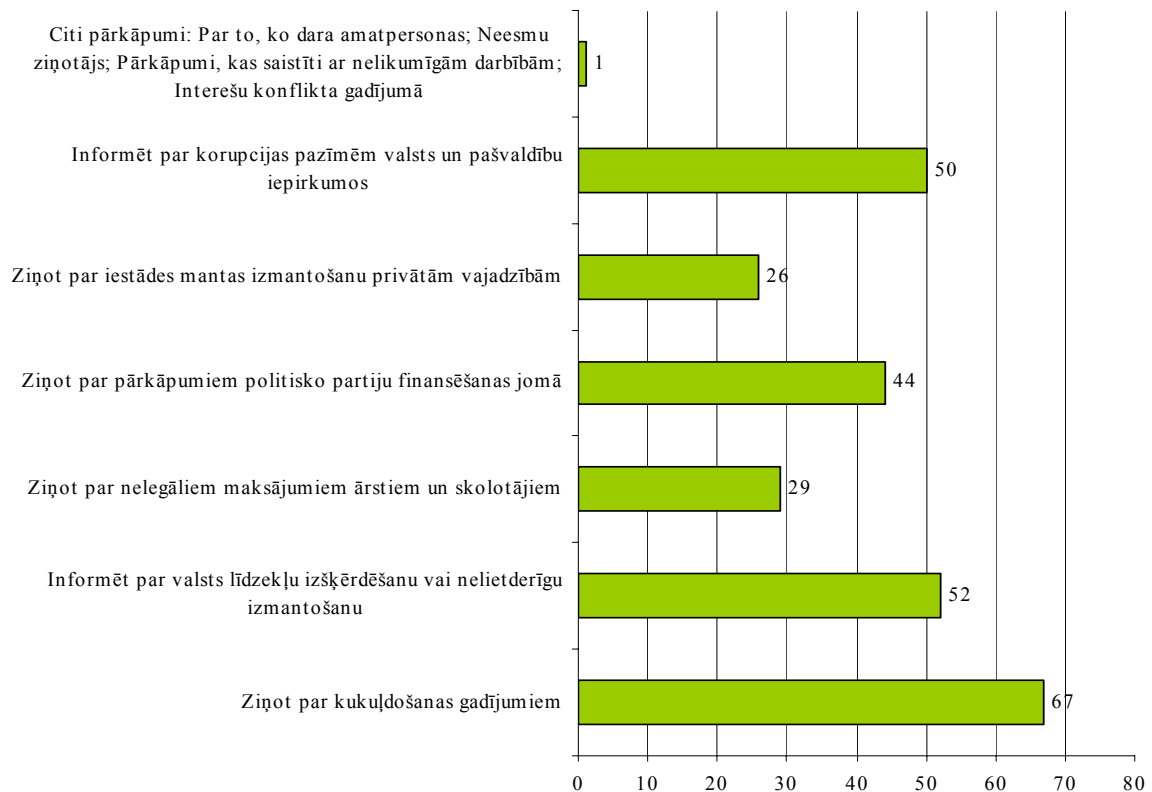
Vairākos gadījumos norādīts, ka ziņot par koruptīviem gadījumiem vispār nav jēgas un amatpersona pieņemtu lēmumu atkarībā no situācijas. Šādas atbildes minētas salīdzinoši reti un apkopotas pie citām atbildēm.

26. tabula. Informēšana par korupcijas gadījumiem: gatavība sniegt informāciju un veidi, kā to darīt (Cita atbilde, % no aptaujātiem)

Skatoties no situācijas, izvērtētu gadījumu un pieņemtu lēmumu	1
Mani tas neinteresē, tam nav jēgas	1
Novērsu pats	<1
Ziņotu iestādes vadītājam	<1
Ziņotu, bet nezinu kā	<1
Ar to nodarbojas tiesvedība	<1
Nav anonimitātes garantijas, nav pasargāts no izrēķināšanās	<1
Nav ko ziņot	1
Grūti pateikt	2

Jautāti par to, kādos gadījumos var vērsties KNAB, respondenti biežāk nosauc gadījumus no tām jomām, kurās arī biežāk minētas problēmas saistībā ar koruptīviem darījumiem un dienesta stāvokļa izmantošanu. Visbiežāk (67%) respondenti norādījuši uz kukuļdošanas gadījumiem. Aptuveni puse aptaujāto (52%) uzskata, ka tā ir informēšana par valsts līdzekļu izšķērdēšanu vai nelietderīgu izmantošanu un informēšana par korupcijas pazīmēm valsts un pašvaldību iepirkumos (50%). Liela daļa (44%) minējuši pārkāpumus politisko partiju finansēšanas jomā. Nākamā pārkāpumu grupa nosaukta retāk un tie ir nelegāli maksājumi ārstiem un skolotājiem (29%) un iestādes mantas izmantošana privātām vajadzībām (26%).

26.grafiks. Gadījumi, kuros var vērsties Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā (% no aptaujātiem)

Amatpersonas var būt iesaistītas koruptīvā darījumā gan saņemot kukuļa piedāvājumu, gan pieprasot nelikumīgu samaksu par noteikta darbības veikšanu. Būtu jāvērs uzmanība faktam, ka katra 10. amatpersona ir saņēmusi nelikumīgas samaksas (kukuļa) piedāvājumu, tātad piedāvājumu iesaistīties nelikumīgā darbībā. Salīdzinoši daudz retāk (4%) no pašām amatpersonām pieprasīta nelikumīga samaksa (kukulis).

27. tabula. Piedāvājums iesaistīties koruptīvā darījumā: personiskā pieredze (% no aptaujātiem)

	Piedāvāts kukulis	Prasīts kukulis	Ne piedāvāts, ne prasīts	Gan piedāvāts, gan prasīts
Augstākā līmeņa amatpersonas	8	6	83	4
Pašvaldību vadītāji	16	4	81	0
Pašvaldību deputāti	8	5	87	0
Pašvaldību iestāžu vadītāji	9	5	87	0
Ierēdņi	15	3	80	1
Tiesu sistēmas darbinieki	15	3	81	0
NBS karavīri un militārie darbinieki	8	7	85	0
Citas amatpersonas	5	5	89	1
Vidēji	11	4	84	1

Vēl biežāk nekā iepriekšējā gadījumā amatpersonām nācies piedzīvot interešu konflikta riska situāciju vai nonākt interešu konfliktā. Šādā situācijā praktiski nonākusi katra piektā amatpersona jeb kopumā 20% aptaujāto.

28.tabula. Interešu konflikta riska situācija vai nonākšana interešu konfliktā: personiskā pieredze (% no aptaujātiem)

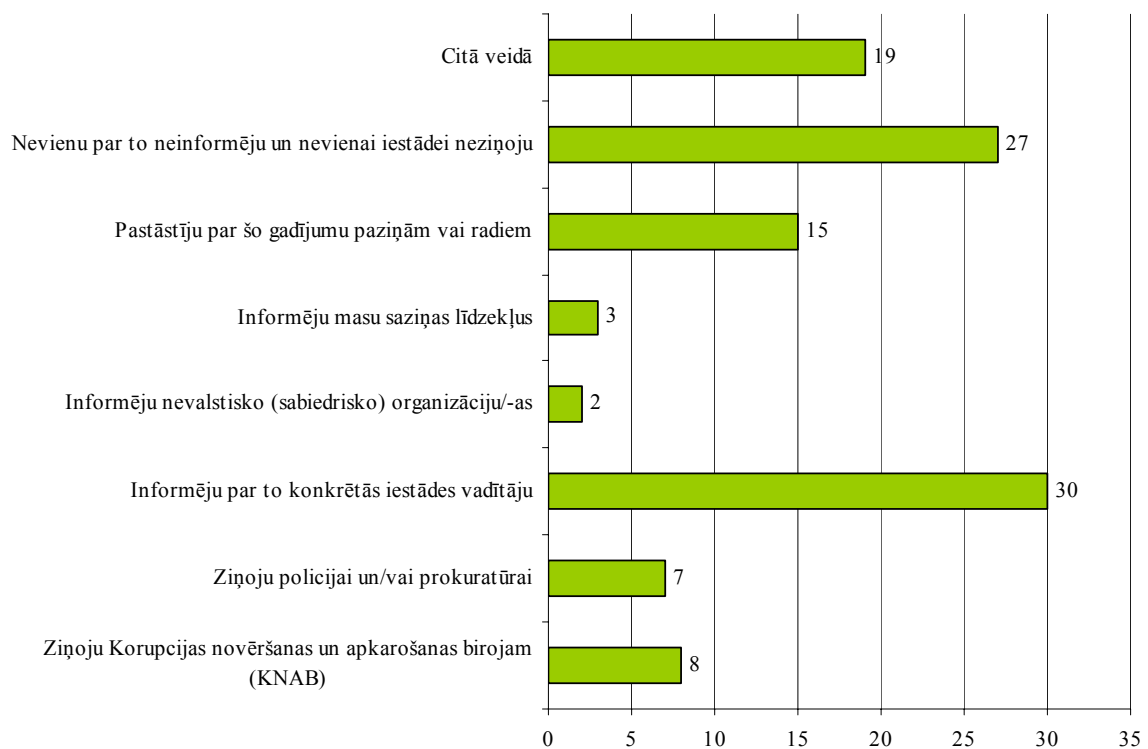
	Bijušas šādas riska situācijas	Gadījies nonākt interešu konflikta situācijā	Šādas situācijas nav bijušas
Augstākā līmeņa amatpersonas	14	4	82
Pašvaldību vadītāji	18	13	69
Pašvaldību deputāti	13	9	78
Pašvaldību iestāžu vadītāji	11	5	84
Ierēdņi	14	9	77
Tiesu sistēmas darbinieki	15	5	80
NBS karavīri un militārie darbinieki	6	8	86
Citas amatpersonas	18	8	74
Vidēji	13	8	79

Apkopojot atbildes uz jautājumu par iesaisti koruptīvos darījumos vai nonākšanu interešu konfliktā, dati apliecina, ka samērā augsts ir to amatpersonu īpatsvars (29%), kurām tas ir piedāvāts vai kuras nonākušas atbilstīgā situācijā. Salīdzinoši visbiežāk šādā situācijā ir nokļuvušas tieslietu iestādēs (32%) un pašvaldību institūcijās strādājošās (33%) amatpersonas, kā arī sabiedriskās kārtības sargāšanā nodarbinātās amatpersonas (30%). Retāk – izglītības sistēmā strādājošie (21%).

Ja šī pieredze tiek salīdzināta pēc amatpersonu kategorijām, tad visbiežāk iepriekšminētajās situācijās nācies nokļūt pašvaldību domes priekšsēdētājiem (39%), vispārējā un specializētā valsts civildienesta ierēdņiem (32%) un tiesnešiem, prokuroriem, notāriem(31%).

Amatpersonas, kurām nācies saskarties ar korupcijas vai interešu konflikta gadījumiem, sniedza atbildes uz jautājumu, kā tās rīkojušās atbilstošajā situācijā. Visbiežāk minētais rīcības variants ir iestādes vadītāja informēšana (30%). Gandrīz tikpat daudz gadījumos amatpersona pieņēmusi lēmumu nevienu neinformēt un nevienam neziņot par šādu gadījumu (27%) vai pastāstījusi par to paziņām, radiem (15%). Daudz retāk par šiem atgadījumiem ziņots KNAB (8%), policijai vai prokuratūrai (7%) vai informēti masu saziņas līdzekļi (3%) vai NVO (2%).

27.grafiks. Amatpersonu rīcība gadījumos, kad nācies saskarties ar korupcijas vai interešu konflikta riskiem (% no amatpersonām, kurām nācies saskarties ar korupcijas vai interešu konflikta gadījumiem)

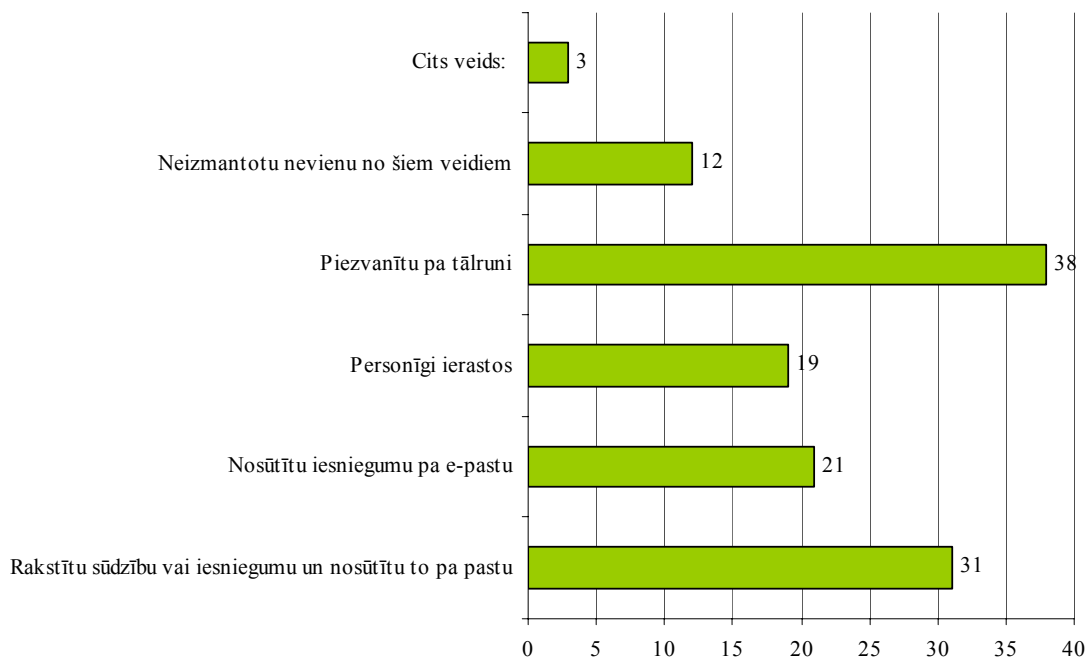
Salīdzinoši liels īpatsvars aptaujāto (19%) snieguši citu atbildi un šeit būtu jāizceļ tādas atbildes kā ‘attiecās un padzina devēju’ (8%), ‘nepiedalījās lēmuma pieņemšanā/ nebalsoja’ utt. (2%).

29.tabula. Amatpersonu rīcība gadījumos, kad nācies saskarties ar korupcijas vai interešu konflikta riskiem: citi rīcības veidi (% no amatpersonām, kurām nācies saskarties ar korupcijas vai interešu konflikta gadījumiem)

Ziņo telefoniski	<1
Atteicās un padzina cilvēku	8
Centās izmanīt situāciju, lai tas vairs neatkārtotos	1
Informēju domē	<1
Pārtrauca sadarbību	1
Rīkojās atbilstoši likumam	1
Nepiedalījās lēmuma pieņemšanā, nebalsoja	2
Nokārtoja atļauju savienot amatus	<1
Nezināja, ka tas ir interešu konflikts	<1
Neinformēja nevienu, jo situācijā nonāca neapzināti	1
Nepieņemu darbā radnieku	1
Informēju par atbildību pašu piedāvātāju, tas pārdomāja	<1
Pārlasīju likumdošanu par apskatāmo jautājumu	<1

Vispieņemamākais veids, lai sniegtu Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā informāciju par korupcijas gadījumiem, būtu ziņojuma nodošana pa tālruni (38%) vai sūdzības/ iesnieguma nosūtīšana pa pastu (31%). Vēl par populāru un pieņemamu variantu var uzskatīt iesnieguma nosūtīšanu pa e- pastu (21%). Visi iepriekš piedāvātie varianti zināmā mērā ļauj saglabāt anonimitāti. Tomēr 19% būtu gatavi paši ierasties birojā.

28.grafiks. Saziņas veidi, kas tiek vai tiktu izmantoti, lai KNAB sniegtu informāciju par korupcijas gadījumiem (% no aptaujātiem)

Cits veids: Ziņotu komandierim; Atbilstoši situācijai interesētos kā rīkoties, atkarībā no situācijas; Nav nekāda ziņotāju drošība, aizsardzība; Nav anonimitātes garantijas; Ar pazīstamu cilvēku palīdzību; Izmantotu neitrālas organizācijas kā, piemēram, masu medijus; internetā

Kopsavilkums un secinājumi

IESTĀDES VADĪTĀJA PIENĀKUMI

Raksturojot iestādes vadītāja pienākumus, lai nodrošinātu korupcijas novēršanu iestādē, visus pienākumus var iedalīt trīs galvenajās grupās. Visbiežāk minētie pienākumi aptver padoto rīcības kontroli, tādu iekšējo kārtības noteikumu izstrādi, kuros iekļaujamas korupcijas novēršanas prasības, un atbildības uzņemšanās par to, lai iestādē strādājošās amatpersonas nenonāktu interešu konflikta situācijā.

Vairāk nekā pusē iestāžu, ir nodrošināta iespēja jeb izstrādāta speciāla procedūra, lai ziņotu par interešu konflikta gadījumiem. Tomēr lielā daļā iestāžu šāda iespēja nav nodrošināta vai arī amatpersonas nav informētas par šo iespēju.

ĒTISKO NORMU UN ĒTIKAS PRINCIPU IEVĒROŠANA

Lielākā daļa aptaujāto amatpersonu uzsver, ka ētikas normu ievērošana viņiem pašiem, kā arī iestādē, kurā tie strādā ir, svarīga prasība.

Ētikas kodeksa normu zināšana palīdzētu apzināties darba ētiskos aspektus un rīkoties ētiski. Vairāk nekā pusē gadījumu iestādē vai nozarē pastāv ētikas kodekss. 24% gadījumu, tāds nav vai amatpersona nav informēta par šāda kodeksa pastāvēšanu.

Iestādēs/ nozarēs, kurās pastāv ētikas kodekss, tas ir samērā viegli pieejams. Daudzos gadījumos ētikas kodekss pieejams vairākās vietās: Aptuveni trešajai daļai respondentu ir personīgā kodeksa kopija vai tas glabājas elektroniskā personīgajā datorā. Daļā iestāžu ētikas kodekss pieejams nodaļā/ departamentā, kā arī personāla daļā. Vēl ētikas kodekss pieejams bibliotēkās u.c. vietās.

Spriežot pēc respondentu sniegtajām atbildēm, var secināt, ka amatpersonai, pildot savus amata pienākumus, samērā bieži nākas atsaukties uz ētikas kodeksa normā, jo gandrīz trešā daļa (29%) aptaujāto to darījuši pēdējo trīs mēnešu laikā. Kaut gan tikpat liels ir to amatpersonu skaits, kas neatceras, kad to darījušas pēdējo reizi, un piektā daļa (21%) to nav darījušas nekad.

Gandrīz visi aptaujātie (97%) atzinuši, ka ētikas principu ievērošana ir svarīga gan viņiem personīgi, gan iestādē kopumā (91%).

No ētikas kodeksa pamatprincipu iedzīvināšanas pasākumiem visbiežāk tiek minēts darbinieku iepazīstināšana ar ētikas kodeksu. Nākamo pasākumu grupā vairāk nekā trešā daļa aptaujāto minējusi disciplinārās atbildības iestāšanos par ētikas kodeksa neievērošanu. Salīdzinoši bieži atzīmēta arī ētikas kodeksa vieglā pieejamība (bibliotēkā, datortīklā) un tas,

ka, vērtējot darbinieku pienākumus, tiek ņemta vērā to rīcības atbilstība ētikas kodeksā iekļautajām normām.

Tikai piektā daļa respondentu atzinusi, ka viņu iestādē ir izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns. Pārējās atbildes liecina, ka šāda plāna nav (43%) vai amatpersonas nav par tādu informētas (37%).

Tās amatpersonas, kuru darbavietās pretkorupcijas pasākumu plāns ir izstrādāts, vairumā gadījumu ir pilnībā informētas vai vismaz kopumā informētas par šajā plānā iekļautajiem uzdevumiem un to izpildi.

Amatpersonas ir ieinteresētas dažādos apmācībuursos par korupcijas novēršanu, interešu konfliktu un ētikas jautājumiem. Problēmu lokā, par kurām interesējas vairums respondentu minētās šādas tēmas: „Korupcijas riski un to novēršana” (46%), likuma “ Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteikto ierobežojumu ievērošana (40%), „Interešu konflikta novēršana” (34%). Nedaudz zemāka interese pausta par tēmām „Rīcība labumu pieņemšanas situācijā” (21%) un „Ētikas kodeksa izstrādes un ieviešanas jautājumi” (16%).

PERSONISKĀ PIEREDZE KORUPCIJAS NOVĒRŠANĀ UN INTEREŠU KONFLIKTA SITUĀCIJĀ

Līdzīgi kā sabiedrībā kopumā, arī amatpersonu vidū ir plaši izplatīts uzskats, ka lielākajā daļā jomu, kas atrodas valsts un pašvaldību iestāžu kompetencē, tiek veikti koruptīvi darījumi, notiek ļaunprātīga dienesta stāvokļa izmantošana. Pastāv zināma pretruna starp citu darbības jomu vērtējumu un to jomu, kurā nepastarpināti darbojas pati amatpersona. Vērtējot jebkuru citu jomu, respondenti ir ļoti kritiski un skeptiski.

Vērtējot problēmu izplatību valsts vai pašvaldību iestādēs, visas problēmas (izņemot iestādes vadītāja nokļūšanu interešu konfliktā, vienlaicīgi strādājot citā amatā), tiek minētas ne retāk, kā 30% gadījumu. Tas uzskatāms par ļoti augstu rādītāju. Pēc amatpersonu atzinuma visbiežāk sastopamā problēma ir **pašvaldību deputātu atkarība no ekonomiskajiem un biznesa grupējumiem**. Gandrīz tikpat bieži tiek minēts tas, ka **iestādes vadītājs vai darbinieks personiskām vajadzībām izmanto dienesta resursus aprīkojumu, iekārtas, darījumi ar īpašumiem - īpašumu iznomāšana vai privatizācija notiek amatpersonu interesēs**, lēmumu pieņemšana par sevi, saviem radniekiem, darījuma partneriem gadījumos, kad tas ir aizliegts un valsts/ pašvaldības iepirkumos priekšrokas došana tiem, kas maksā kukuļus.

Savukārt vērtējot problēmas, ar kurām amatpersonas sastopas savā darba vietā, salīdzinoši daudz biežāk tiek nosaukts nevis iespējamais pārkāpuma veids, **bet gan darbinieku zināšanu trūkums un likumu neizpratne.**

Amatpersonas gatavību cīnīties ar korupciju, raksturo arī gatavība sniegt informāciju par korupcijas gadījumiem. Vairums amatpersonu (75%) apliecina gatavību sniegt informāciju par šādiem gadījumiem. Daļa gatava sniegt informāciju anonīmi, otra daļa - norādot informāciju par sevi. 16% atzīst, ka nav gatavi sniegt šādu informāciju nekādā veidā.

Jautāti par to, kādos gadījumos var vērsties KNAB, respondenti biežāk nosauc gadījumus no tām jomām, kurās visbiežāk minētas problēmas saistībā ar koruptīviem darījumiem un dienesta stāvokļa izmantošanu. Visbiežāk (67%) respondenti norādījuši uz kukuļdošanas gadījumiem. Aptuveni puse aptaujāto uzskata, ka jāinformē par valsts līdzekļu izšķērdēšanu vai nelietderīgu izmantošanu un par korupcijas pazīmēm valsts un pašvaldību iepirkumos. Liela daļa minējuši pārkāpumus politisko partiju finansēšanas jomā.

Amatpersonas bijušas iesaistītas koruptīvā darījumā gan saņemot kukuļa piedāvājumu, gan pieprasījumu veikt nelikumīgu samaksu par noteikta darbības veikšanu. Jāizvērtē fakts, ka katra 10. amatpersona ir saņēmusi nelikumīgas samaksas (kukuļa) piedāvājumu, tātad piedāvājumu iesaistīties nelikumīgā darbībā. Salīdzinoši retāk (4%) no pašam amatpersonām pieprasīta nelikumīga samaksa (kukulis).

Vēl biežāk nekā iepriekšējā gadījumā, amatpersonas nonākušas interešu konflikta riska situācijā vai interešu konfliktā. Šādā situācijā praktiski nonākusi katra 5. amatpersona jeb kopumā 20% aptaujāto.

Kopumā samērā augsts ir to amatpersonu īpatsvars (29%), kurām personīgi piedāvāts iesaistīties koruptīvā darījumā vai kuras nonākušas interešu konflikta riska vai interešu konflikta situācijā.

Nonākot iepriekšminētā situācijā amatpersona visbiežāk informējusi iestādes vadītāju. Gandrīz tikpat daudz gadījumos amatpersona pieņēmusi lēmumu nevienu neinformēt un nevienam neziņot par šādu gadījumu (27%) vai dalījusies ar šo informāciju ar paziņām, radiem. Daudz retāk par šiem atgadījumiem ziņots KNAB (8%), policijai vai prokuratūrai (7%). Daļa aptaujāto atzinuši, ka atteicās iesaistīties darījumā un padzina devēju.

Vispieņemamākais veids, lai sniegtu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja informāciju par korupcijas gadījumiem, būtu ziņojuma nodošana pa tālruni (38%) vai sūdzības/ iesnieguma nosūtīšana pa pastu (31%).